

**Universitat de les
Illes Balears**

**Títol: “ L’orientació vocacional, eina fonamental en el
desenvolupament de l’alumnat a l’Educació Secundària
Obligatòria.”**

NOM AUTOR: *Marta Venini Bauza*

Memòria del Treball de Final de Màster

Màster Universitari de Formació del Professorat
(Especialitat/Itinerari d’Orientació Educativa)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2014-15

Data *21.07.15*

Signatura de l'autor

Nom Tutor del Treball *Mª TERESA ADAME OBRADOR*

Signatura Tutor

Nom Cotutor (si escau)

Signatura Cotutor

Acceptat pel Director del Màster Universitari de

Signatura

ÍNDIX

1. Resum i paraules clau	3
2. Justificació	3
3. Objectius del treball	4
4. Metodologia	5
5. Marc teòric	10
5.1 Adolescència	11
5.2 Aspectes rellevants de l'Orientació Educativa en l'àrea vocacional.....	14
5.2.1 L'elecció vocacional	14
5.2.2 La presa de decisions	19
5.2.3 L'autoconcepte.....	23
5.2.4 La maduresa vocacional	25
5.3 El sistema educatiu i l'orientació	26
6. Estudi de casos	30
6.1 Definició del centre.....	30
6.2 Perfil de l'alumnat i l'entorn social	30
6.3 El Departament d'Orientació a l'IES Francesc de Borja Moll	30
6.3.1 Anàlisi del PAT i del POAP	32
6.3.2 Resultats dels qüestionaris	33
7. Conclusions	47
8. Bibliografia	50
9. Annex	57

1. Resum i paraules clau

El present treball d'investigació explora com es treballa l'Orientació Vocacional a l'IES Francesc de Borja Moll de Palma de Mallorca a través d'un estudi de casos. S'ha realitzat un estudi teòric pel que fa referència al tema objecte d'estudi, concretant aquest en l'elecció vocacional, presa de decisions i autoconcepte dels alumnes adolescents. Mitjançant l'anàlisi del Pla d'Acció Tutorial (PAT) i el Programa d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP), així com l'elaboració de qüestionaris a l'alumnat i entrevistes a l'orientadora, es pretén descriure quines són les variables que intervenen en l'elecció vocacional i com es treballen al segon cicle d'Educació Secundària Obligatòria. L'estudi es completa amb una sèrie de propostes per tal d'afavorir l'acció orientadora i donar resposta a les demandes de l'alumnat del citat IES.

PARAULES CLAU: ORIENTACIÓ VOCACIONAL, PRESA DE DECISIONS, AUTOCONCEPTE, ELECCIÓ VOCACIONAL, EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA, ESTUDI DE CASOS, PAT/POAP.

2. Justificació

El present treball d'investigació sorgeix per una banda de la meva experiència com a educadora social als centres d'Educació Secundària Obligatòria (ESO) de Palma en un programa d'escolaritat compartit i per altra, de la part pràctica d'aquest programa de Màster del Professorat que m'ha donat l'oportunitat de realitzar les meves pràctiques a l'Institut Francesc de Borja Moll. Aquestes dues experiències m'han fet sorgir qüestions envers com es treballa l'acció orientadora pel que fa a l'elecció vocacional i presa de decisions.

Així doncs, el treball d'investigació és un estudi de casos destinat a conèixer quin treball es fa envers l'orientació vocacional mitjançant l'anàlisi del Pla

d'Acció Tutorial (PAT) i el Programa d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP) de l'IES Francesc de Borja Moll.

L'orientació vocacional s'ha d'entendre com un procés al llarg de tota la formació acadèmica, des dels primers anys de l'escolarització i especialment a l'etapa de secundària. És imprescindible que els alumnes comencin a formar els seus interessos i motivacions de cara a la vida adulta, sent agents actius de la decisió vocacional. A la vegada, cal que els alumnes puguin fer de manera autònoma una presa de decisions adient i ajustada de la formació i professió que realitzaran en un futur.

El sistema educatiu pel qual es regeix l'educació dels alumnes de l'Estat Espanyol es centra en el desenvolupament de les vuit competències curriculars bàsiques: comunicació lingüística, matemàtica, coneixement i interacció amb el món físic, tractament de la informació i competència digital, social i ciutadana, cultural i artística, aprendre a aprendre i autonomia i iniciativa personal. Si bé és cert que la formació integral de la persona com a individu es pot treballar indirectament mitjançant les dues darreres competències anomenades, amb aquest treball proposem potenciar aquest aspecte fonamental de la persona.

Per aquest motiu, l'orientació vocacional hauria de ser una eina pel desenvolupament del pensament crític, el coneixement d'un mateix, la presa de decisions, la flexibilitat i l'adaptabilitat envers els canvis.

El present treball es divideix en els següents punts: en primer lloc s'estableixen els objectius del mateix per centrar-se posteriorment en la metodologia duta a terme. Seguidament es troba el marc teòric construït per tal de poder sustentar l'estudi. Llavors s'explica l'estudi de casos on s'analitzaran els objectius del PAT i del POAP de l'IES Francesc de Borja Moll i es buidaran i comentaran els resultats dels qüestionaris resoltos per l'alumnat. L'estudi es completa amb una sèrie de propostes per treballar millor l'orientació vocacional, les conclusions, la bibliografia i el respectiu annex.

3. Objectius

Els objectius que s'han establert per tal d'elaborar el treball de fi de Màster estan relacionats amb l'orientació vocacional. El punt de partida de l'anàlisi es centra en conèixer el paper que juga l'autoconcepte, l'elecció i presa de decisions vocacionals durant l'etapa de l'adolescència. Així doncs, els objectius són els següents:

- Construir un marc teòric a partir de l'anàlisi de les variables relacionades amb l'orientació vocacional per tal de conèixer com aquestes influeixen en el desenvolupament vocacional dels adolescents.
- Explicar la influència dels canvis biològics, cognitius i psicosocials que tenen lloc durant l'adolescència pel que fa a l'autoconeixement, l'elecció vocacional i la presa de decisions.
- Descriure quines són les variables que intervenen en l'elecció vocacional en l'etapa de l'ESO i els elements que condicionen la presa de decisions de l'alumnat adolescent.
- Analitzar les diferents lleis educatives del sistema educatiu espanyol per conèixer quina referència es fa a l'orientació educativa i professional a cada una d'elles.
- Analitzar els objectius del PAT i POAP per conèixer com es treballa l'orientació vocacional a l'IES Francesc de Borja Moll.
- Conèixer la percepció de l'alumnat d'ESO enquestat sobre el treball realitzat a les sessions de tutoria pel que fa l'orientació vocacional.
- Dissenyar propostes de millora pel que fa a les activitats del PAT i POAP amb la finalitat de poder donar resposta a les demandes dels alumnes d'ESO, a partir dels resultats obtinguts en els qüestionaris.

4. Metodologia

Com s'ha esmentat a l'apartat 1, arrel de la meva experiència com a educadora social i alumna de pràctiques del departament d'orientació, he decidit enfocar la

meva investigació en l'orientació vocacional. Així doncs, en primer lloc per tal d'iniciar la selecció i concreció de l'enfocament del tema triat, s'ha dut a terme una àmplia revisió i anàlisi de documents referents a l'orientació vocacional així com l'anàlisi de les seves variables. Com explica Ballester (2001) l'objectiu de la revisió de l'estat dels coneixements és sustentar teòricament l'estudi, la qual cosa implica analitzar i exposar aquells enfocaments teòrics que es consideren vàlids per al correcte enquadrament d'aquest. Per tant, després de la revisió de l'estat de la qüestió, el tema s'ha acotat elegint l'elecció vocacional, la presa de decisions i l'autoconcepte com a variables principals.

Pel que fa les fonts d'informació consultades, s'han emprat tant fonts primàries: llibres, tesis, dissertacions, fonts secundàries com bases de dades electròniques, i fons terciàries com són les revistes (en paper i electròniques). Així doncs, s'han utilitzat diferents descriptors per tal de realitzar la recerca dels documents a diferents cercadors amb la finalitat de poder destriar els que més s'ajustaven a la meua proposta tenint en compte l'actualitat dels documents i la precisió pel que fa al tema sent aquest un dels criteris de selecció bàsics. Per altra banda s'han fet servir aquells documents que podien aportar una visió nova i concreta dels termes o paraules claus emprats. A continuació es presenta una relació de la documentació i autors seleccionats i emprats a tall d'exemple: *Importancia de la orientación vocacional en la adolescencia* (Suastegui i Hernández, 2015), *Identidad vocacional en el tránsito del colegio a la universidad y en los primeros años de vida universitaria* (Jara, 2010), *Madurez y autoeficacia vocacional en 3º y 4º de ESO, Bachillerato y ciclos formativos. Vocational maturity and self-efficacy in 3º and 4º of compulsory secondary education, high school and vocational training* (Santana Vega & Feliciano Garcia, 2009), *Orientación educativa en el área vocacional. Exploración de los intereses a través del Inventario de Experiencias y Proyectos I.E.P* (Morchio de Uano 2010), *Un intento de mejorar la madurez vocacional en adolescentes: Línea Temática: 1. Experiencias pedagógicas e innovación en ámbitos educativos no universitarios* (Fernández, Ortega & Romera, 2012), *Análisis del proyecto de vida del alumnado de Educación Secundaria. Analysis of High School Student's life project* (Santana Vega

&Feliciano Garcia 2009). *Autoconcepto y ajuste psicosocial en la adolescencia* (Fuentes, García, Gracia & Lila, 2011). *El papel del profesorado en la toma de decisiones académico y profesionales del alumnado* (Carvalho & Taveira, 2014). *Los contextos parentales y académicos y los valores laborales en la toma de decisiones en Bachillerato* (Cortes & Conchado, 2012). *Madurez vocacional y toma de decisiones en los adolescentes* (Martínez 2011).

Taula 1. Descriptors utilitzats en la recerca del material per a l'elaboració del treball.

Cercadors	Any de publicació	Paraules clau	Paraules clau (en anglès)	Resultats obtinguts	Documents seleccionats i emprats
Dialnet	2010-2015	Orientació vocacional	Vocational guidance	117	5
Scholar Google		Desenvolupament vocacional	Vocational development	48	2
Catàleg de la UIB		Presa de decisions	Decision making	12	12
Academic Search Premier		Adolescència	Adolescence	83	5
JSTOR		Elecció vocacional	Vocational decision	22	3
		Interès vocacional	Vocational interest	14	3

S'ha elaborat una taula descriptiva que contempla els cercadors emprats, els descriptors o paraules clau seleccionats, els anys de publicació dels documents i el nombre de documents que he utilitzat per tal de construir el marc teòric del treball.

De la recerca a internet s'han extret un nombre elevat de publicacions d'universitats anglosaxones, ja que foren pioneres en la implantació de programes dedicats a l'orientació vocacional. De fet, la American Counselling Association té una revista dedicada exclusivament al tema que s'anomena The Vocational Guidance Magazine. Altres revistes especialitzades en el tema són l'International Journal of Vocational Guidance (2001-2015) els editors de la qual pertanyen a universitats que investiguen molt sobre aquest com són Jérôme Rossie Université de Lausanne (Suïssa), Laura Nota Università di Padova

(Itàlia), Mark B. Watson Nelson Mandela Metropolitan University (Sud-Àfrica), Raoul Van Esbroeck Vrije Universiteit Brussel (Bèlgica), Spencer Niles The Pennsylvania State University (EUA) o A. G. Watts University of Derby (Regne Unit).

Taula 2: Revistes: publicacions en anglès.		
Revistes	Articles i autors	Articles consultats
The Vocational Guidance Magazine	Franklin,E (2012).The permanence of the vocational interest of Junior High School Pupils. <i>Journal o Counseling& Development</i> ,5,(4),152–156. Martin (2011). Evaluating Guidance Activities in High Schools. 9, (2), p.58.	2
International Journal of Vocational Guidance	Esbroeck, Palladino Schultheiss,Trusty, & Gore (2009). Introduction to the special issue: an international partnership in vocational psychology and career guidance practice. <i>International Journal for Educational and Vocational Guidance</i> , 9(2), 69 - 74. Creed, Peter & Patton,(2003).Differences in career attitude and career knowledge for high school students with and without paid work experience. <i>International Journal for Educational and Vocational Guidance</i> , 3(1), 21-33. McIlveen, & Patton (2010) My career chapter as a tool for reflective practice. <i>International Journal for Educational and Vocational Guidance</i> , 10(3),147-160. Watson& Fouche (2007).Transforming a Past into a Future: Counseling Psychology in South Africa. <i>Applied Psychology</i> ,56, (1),152–164. Nota, Soresia &Zimmermanb, (1999).Self-regulation and academic achievement and resilience: A longitudinal study. <i>Journal of Vocational Behavior</i> , 75, (3),239–250.	5
National Career Development Association: The Career Development Quarterly	Savickas, Van Esbroeck & Herr,(2011).The Internationalization of Educational and Vocational Guidance. <i>The Career Development Quarterly</i> , 54,(1), 77–85.	1
British Journal of Guidance & Counselling	Watts & Kiddb, (2010) Guidance in the United Kingdom: Past, present and future, 28, (4), 485-502 p.485-502.	1

Cal assenyalar que les variables seleccionades s'han emmarcat per una banda, dins l'adolescència, a la que es fa referència a l'apartat 5.1 per tal de poder

definir com influeix aquesta etapa en la decisió vocacional. I per l'altra, s'ha realitzat una anàlisi exhaustiva de les lleis educatives que han format part i actualment regeixen el nostre sistema educatiu per tal de saber quin tractament es fa d'aquestes pel que fa l'orientació acadèmica i professional.

Una vegada realitzat el marc teòric del present treball i després d'haver dut a terme les pràctiques del Màster, he començat el treball de camp. Per una banda, s'han analitzat els objectius del Pla d'Acció Tutorial (PAT) i del Pla d'Orientació Acadèmica i Professional (POAP) de l'IES Francesc de Borja Moll, i per l'altra, he elaborat qüestionaris dirigits als alumnes de 3r i 4t d'ESO per poder conèixer la seva opinió envers els objectius treballats a tutoria els quals fan referència al PAT i POAP i a la tasca relacionada amb l'elecció vocacional, la presa de decisions i l'autoconcepte. El disseny del qüestionari (veure annex C) basat en escales permet quantificar les observacions, interpretacions i actituds de l'alumnat (Ballester: 2001). Així doncs, els qüestionaris s'han buidat i s'han analitzat els resultats (veure annex B) per tal de conèixer si realment tots els objectius del PAT i del POAP s'aconsegueixen dia a dia dins el centre.

En primer lloc, el qüestionari es va passar a 3r ESO A que compta amb 25 alumnes matriculats, dels quals només 11 varen assistir a la tutoria i varen contestar el qüestionari. A 4t ESO A varen respondre el qüestionari 18 alumnes, si bé hi ha 20 alumnes matriculats en aquest curs. Pel que fa al baix número d'alumnes enquestats a 3r d'ESO A es deu a la manca d'assistència a les primeres hores, les expulsions i l'absentisme que són factors latents d'aquest centre. L'elecció d'aquests dos grups va venir condicionat pels tutors, amb els quals jo havia mantingut relació al centre, i varen acceptar passar ells mateixos el qüestionari a les seves respectives sessions de tutoria.

Així mateix, s'han dut a terme entrevistes amb l'orientadora (veure annex A) per tal de conèixer com es treballa el PAT i el POAP des del centre i saber si es compleixen o no els objectius establerts dels quals se n'ha fet una anàlisi.

Seguint amb la metodologia del treball, s'ha elaborat una taula descriptiva on es recullen aquests objectius, les activitats lligades a aquest, els recursos i

professionals que hi intervenen i la temporalització de les activitats. Al mateix quadre s'han elaborat propostes de millora després de dur a terme l'anàlisi dels objectius del PAT i POAP juntament amb l'anàlisi dels resultats obtinguts als qüestionaris. El treball es completa amb les conclusions a les quals s'ha arribat després d'aplicar tota aquesta metodologia (veure apartat 7).

5. Marc Teòric

Per tal d'introduir el tema d'estudi i abans de desenvolupar els aspectes claus que constitueixen el marc teòric del treball, és adient realitzar una petita ressenya relacionada amb l'orientació vocacional.

Tal com apunten Benítez, C. C. N., Salazar, E. M., i Bojórquez, A. M. (2011) l'orientació vocacional ha evolucionat experimentant canvis significatius ampliant el seu àmbit d'intervenció, integrant-se al sistema educatiu per tal de donar suport a l'alumnat pel que fa al coneixement d'aquest de si mateix, de les seves capacitats i habilitats. Com apunten Nájera i Saldívar (2007:11) l'orientació vocacional té com a principal finalitat enfortir el procés de presa de decisions a través de la reflexió dels interessos, valors i aptituds personals per identificar i elegir les diferents opcions que l'entorn ofereix i donar suport a l'alumnat en la construcció del seu projecte de vida.

Morchio de Uano, I (2010) explica que l'acció orientadora s'ha desenvolupat com una acció permanent (allunyada d'esdevenir un fet puntual en etapes o moments crítics) integrada en la dinàmica educativa dels centres escolars. És rellevant que sigui entesa com un procés que requereix un acompanyament. Per tant els docents i els orientadors han de procurar formar part d'aquest procés per a millorar la qualitat educativa i afavorir itineraris de futur a l'alumnat per tal d'aconseguir la seva integració a la societat.

Així doncs, aquest treball es centra en tres elements claus de l'orientació educativa en l'àrea vocacional: l'elecció vocacional, la presa de decisions vocacionals i l'autoconcepte. S'han seleccionat aquestes tres variables de l'orientació vocacional, ja que es consideren rellevants en l'etapa de

l'adolescència en la qual l'alumnat es troba en un cercle de canvis constants i en la recerca dels trets personals que els caracteritzen com a individus. Per aquest motiu, a continuació es detallaran cada una de les variables anomenades per tal de poder aportar més coneixement pel que fa l'estudi d'aquestes.

5.1 L'adolescència

Els i les alumnes d'ESO es troben en una etapa de variacions i transicions que tenen lloc a l'adolescència. Així doncs, en aquest apartat es revisaran els canvis que aquest període implica i la seva relació amb l'orientació vocacional.

Tal com expliquen Suastegui i Hernández (2015) l'adolescència esdevé un període entre la infantesa i l'edat adulta que implica un conjunt de dificultats d'adaptació relacionades amb els canvis que pateixen els i les adolescents en aquesta etapa. Parolari (2005) citat per Suastegui i Hernández (2015) descriu l'adolescència com la fase en la que es produeixen modificacions globals en l'individu que poden generar inseguretats. Aquest període de creixement no sols implica canvis físics, sinó també intel·lectuals i de personalitat el qual es veu caracteritzat per la crisi de valors.

En l'etapa adolescent destaca l'especial vulnerabilitat dels joves davant la necessitat d'experimentar eleccions acadèmiques. Suastegui i Hernández (2015) fan referència a dos aspectes importants que cal tenir en compte: per una banda, assenyalen com de manera general els i les alumnes han de prendre decisions en un període de ràpida transició i canvis constants, i per l'altra esmenten els canvis lligats al món acadèmic i professional pel que fa a les noves lleis educatives, i nous perfils professionals que compliquen encara més la tasca d'haver de prendre decisions que condicionaran el seu futur.

Un aspecte clau que identifica aquesta etapa és la formació de la identitat de l'adolescent. Cal mencionar a Erikson (1968) citat per Suastegui i Hernández (2015) qui esmenta l'existència de tasques imposades per la societat relacionades amb el desenvolupament de l'ésser humà. El compliment d'aquestes tasques esdevé una aspiració per l'individu, establint-se la manera

d'actuar en determinats moments de la vida. Erikson (1968) explica en el seu model l'existència de vuit etapes al llarg de la nostra vida i com cada etapa suposa un conflicte el qual l'individu ha de resoldre. En aquest cas, l'etapa del nostre objecte d'estudi és la recerca de la identitat a l'adolescència. Com expliquen Goñi, Fernández-Zabala i Infante (2012): "L'adolescent afronta el repte de funcionar de manera competent i autosuficient, ja que és un valor imposat per la societat".

Suastegui i Hernández (2015) expliquen la importància de la integració psicosexual i psicosocial en aquesta etapa envers la formació de la identitat personal de l'alumnat adolescent pel que fa a diversos aspectes:

a) Identitat psicosexual lligada als canvis físics i hormonals. La polarització sexual adequada desperta l'interès per a la sexualitat i la formació de la identitat sexual.

b) Identificació ideològica caracteritzada per l'assumpció del conjunt de valors que són expressats en un sistema ideològic.

c) La identitat psicosocial que implica l'adhesió al grup d'iguals augmentant la importància d'aquest en relació a la influència de la família. Experimentació pel que fa al rol adquirit, interès i aprenentatge de l'entorn.

d) La identitat professional relacionada amb la selecció d'una professió en la qual es puguin potenciar les capacitats pròpies i créixer professionalment.

Així doncs, en aquesta etapa els i les joves han de fer front a diversos canvis pel que fa a l'aspecte biològic, psicològic i social que tenen repercussió en la conducta, en la família, en la creació de noves amistats, canvis pel que fa a l'estat anímic i de pensament: preocupació, apatia, angoixa, etc.

Canvis biològics

L'augment hormonal, un ràpid i irregular creixement físic i l'inici de la maduresa sexual es donen en l'adolescent. A través d'aquesta expressió física el i la jove inicien el procés d'adaptació social. Aquests canvis físics i biològics

s'interrelacionen amb l'aspecte psico-social de l'alumnat i poden influir en la construcció de l'autoestima i autoconcepte (Berger 2007).

Canvis psicològics

Segons Erausquin (2010) els i les joves es troben en un món de fantasia, amb metes vocacionals que a vegades poden esdevenir irrealistes. És interessant citar la teoria estructuralista de Lewin (citada per Erausquin 2010) qui defensa que els interessos no s'adquireixen de manera innata. Aquests es troben arrelats a la base biològica, desenvolupant-se conjuntament amb la personalitat. Per tant, l'adolescent encara no gaudeix d'una personalitat consolidada, de fet comença a crear-la, igual que els seus interessos vocacionals que van sorgint a través de la interrelació amb l'entorn.

Suastegui i Hernández (2015) expliquen que els i les alumnes en aquesta etapa es caracteritzen per la recerca i percepció d'un nou "jo", en la qual l'adolescent es veu capacitat per sentir-se independent dels altres pel que fa a la recerca de la seva identitat. És capaç de relacionar-se amb l'entorn i establir relacions d'amistat de manera autònoma.

Canvi social

Suastegui i Hernández (2015) apunten que els canvis socials que experimenten els adolescents esdevenen relacionats amb la formació i sentit de pertinença amb el grup d'iguals, destacant la individualitat del jove qui va formant la seva pròpia personalitat. Un canvi social rellevant és el que implica definir la seva vocació i el tipus d'individu que volen arribar a ser al llarg de la vida.

Desenvolupament cognitiu

Les noves capacitats cognitives que els adolescents van adquirint permeten una visió més ampla i conscient del món i de sí mateixos. S'obren nous interessos, com també es veuen més capacitats per resoldre obstacles i prendre decisions personals i acadèmiques. Cantero, Pérez, González, i Navarro (2011:22) especifiquen que en l'estadi operacional formal el pensament de l'alumnat es caracteritza per la capacitat de pensar de manera

abstracta considerant conceptes lògics i possibilitats no observables. També fa referència al pensament hipotètic-deductiu que crea possibilitats i la capacitat de formular alternatives de pensament, marcades en ocasions per la fantasia de l'etapa. D'aquesta manera, aquest tipus de pensament permet als adolescents poder fer front a la presa de decisions acadèmiques i crear alternatives, com també identificar-se amb una professió basada en els seus interessos.

La immaduresa, la rellevància que implica el moment present o real pels adolescents i la importància d'obtenir recompenses a curt termini pot dificultar la presa de decisions raonades. Així doncs, aquest conjunt de canvis pot esdevenir un període de transició caracteritzat per la incertesa. L'alumne adolescent es comença a plantejar qüestions relacionades amb la seva identitat lligades amb el seu futur acadèmic i professional (Suastegui i Hernández 2015).

5.2 Aspectes rellevants de l'orientació educativa en l'àrea vocacional.

5.2.1 L'elecció vocacional

Al llarg de tota la vida les persones successivament realitzem eleccions en tots els àmbits en què ens relacionem: familiar, laboral, escolar, social, etc., Algunes de les eleccions formen part de la vida quotidiana i d'altres poden condicionar el nostre futur. Tal com apunta Jara (2010) l'alumnat adolescent en aquesta etapa es comença a iniciar pel que fa a la presa de decisions conscients, que marcaran el seu itinerari formatiu i laboral.

Suastegui i Hernández (2015) expliquen l'elecció de la carrera professional com un procés que s'inicia des de la infància i es va gestant i interioritzant en l'adolescència. Apunten que en aquesta etapa es comencen a qüestionar el rol i les aspiracions futures que a vegades es troben allunyades de la realitat. Vega, García i Lorenzo (2012) destaquen que la recerca de l'aspiració vocacional és entesa com la recerca del propi coneixement, de l'entorn i dels interessos vocacionals.

La situació de conflicte o crisi en què es troben els i les alumnes pot venir motivada segons Jara (2010) per la manca de coneixement del què realment els interessa, situacions que creïn dubtes pel que fa a la tria de matèries o estudis, o de les seves capacitats per engegar un itinerari acadèmic. Per aquest motiu com afirmen Suastegui i Hernández (2015) és important treballar des de les institucions escolars estratègies que permetin dur a terme una presa de decisions adequada, un adequat coneixement de si mateix com també procurar als estudiants tota la informació acadèmica per tal de poder realitzar una elecció conscient i madura.

Els i les alumnes han d'enfrontar-se a l'elecció vocacional tenint en compte una àmplia oferta educativa que condiciona aquesta tria, als mites creats relacionats amb l'èxit pel que fa a certes professions, tot barrejat en un ambient d'inseguretat i manca d'informació de si mateixos.

En aquest sentit, Camarena, González i Velarde (2009) expliquen que la certesa vocacional, entesa com el nivell de decisió mostrat pels adolescents pel que fa a la tria vocacional constitueix a vegades un entrebanc pel que fa al sistema educatiu actual. També comenten que la problemàtica lligada amb la certesa vocacional és de caràcter multidimensional i complexa, així ho demostren diversos estudis en els que s'han relacionat variables com autoestima, esforç en la tasca acadèmica i locus control (Lucas i Epperson, 1990); ansietat; (Carbonero i Merino, 2004) amb l'elecció d'estudis i carrera.

Vega et al. (2012) afegeixen també que el ritme de vida actual condicionat pels canvis constants i accelerats en tots els àmbits de l'individu obliga als adolescents a plantejar-se un nou estil de vida que exigeix respostes immediates i continuades en el temps. Aquesta situació en moltes ocasions provoca que els i les adolescents realitzin l'elecció d'estudis de manera prematura sense tenir en compte els factors individuals i socials que influeixen en la seva decisió: el coneixement de si mateix (personalitat, aptituds, interessos, valors) i informació acadèmica relacionada amb l'oferta educativa.

Crespo, Olivera, Ríos (2003) assenyalen diversos factors de diferent tarannà que es constitueixen com a criteris que condicionen l'elecció vocacional de l'alumnat adolescent i esdevenen entrelaçats constituint la realitat dels joves, que han de dur a terme una elecció vocacional vinculada amb l'itinerari educatiu. Pel que fa als factors individuals cal comentar que són aquells que fan referència a situacions que depenen dels alumnes i sols són modificables per ells mateixos:

- Característiques de personalitat: trets individuals de personalitat relacionats amb l'agudesia per desenvolupar una activitat professional concreta (manera de ser, enfrontar decisions, relació amb els demés).
- Interessos vocacionals: preferència o inclinació per activitats ocupacionals concretes. Aquests posseeixen un caràcter motivador en l'alumnat.

En aquest punt cal fer un incís per tal de poder explicar la relació directa que s'estableix entre els interessos i l'elecció vocacional. Tal com apunta Morchio de Uano (2010) els interessos esdevenen una peça clau en el trencaclosques de l'elecció vocacional. Aquests són estesos, segons l'autora, com a disposicions favorables de l'individu a realitzar certes activitats. És a dir, cada persona va definint les seves inclinacions o aversions a través de les experiències directes vinculades amb les activitats escolars/extraescolars i l'aprenentatge vicari, i gradualment es va elaborant una representació de les pròpies preferències. Segons Morchio de Uano (2010) en aquest procés l'individu experimenta noves situacions, ampliant i reestructurant-se els interessos. Aquests adquireixen importància en el terreny vocacional esdevenint estables i flexibles durant l'adolescència. Assenyalar que els resultats obtinguts en dos estudis de base empírica tals com: "Estabilidad de los intereses por determinados campos del saber. Estimación a través del Inventario de Experiencias y Proyectos" (Morchio 2007) i "Hacia una aproximación multidimensional e innovadora de los pilares de la Orientación Vocacional" (Morchio 2009), afirmen que les inclinacions bàsiques relacionades

amb les àrees que fan referència al “saber fer” comporten una notable estabilitat.

De l'anterior exposat es desprèn que els interessos constitueixen uns dels pilars que donen coherència al desenvolupament vocacional. Segons Morchio de Uano (2010) és adient complementar l'espontaneïtat en què s'identifiquen les preferències amb els inventaris d'interessos ja que, els resultats obtinguts permeten elaborar el perfil d'interessos de l'alumnat. La informació obtinguda d'aquest tipus de proves mereix una particular atenció per ser els interessos inventariats els que es mantenen més estables en el temps (Súper 1962). Tot i així Morchio de Uano (2010) vincula aquestes dades amb el que expressa l'alumne/a (interessos expressats) i amb el que revela la seva conducta (interessos manifestats) ja que la congruència entre els diferents tipus d'interessos esdevé un indicador de maduresa vocacional.

- Aptituds vocacionals: capacitats i habilitats per realitzar l'exercici d'una professió.
- Capacitats vocacionals: relacionades amb la destresa per a dur a terme una activitat. Aquesta es desenvolupa amb la pràctica constant.
- Competències acadèmiques: èxit acadèmic, rendiment escolar.
- Valors: vinculats a significats positius o negatius que l'alumne atribueix a determinades situacions.

Seguint amb l'exposició dels factors que poden condicionar l'elecció vocacional Crespo et al. (2003) expliquen aquells anomenats factors contextuais, entesos com les influències externes a l'alumne que poden condicionar la tria vocacional:

- Família: nucli de referència de l'adolescent i principal transmissor de coneixements, hàbits i valors que passen de generació en generació (Suastegui i Hernández 2015). Els consells dels pares influeixen de manera rellevant en la seva elecció. La influència familiar pot esdevenir indirecta o directa, traduint-se en suggeriments per evitar l'elecció de certes professions, o incrementar l'elecció d'altres projectant les seves

expectatives laborals en els fills. S'han de destacar dos aspectes que poden condicionar dins el nucli familiar: les professions dels progenitors i la situació econòmica. Tal com apunten Camarena et al. (2009) l'opinió dels progenitors en l'elecció d'itineraris formatius segueix sent rellevant situant-se en primer lloc l'opinió de la mare, considerant-se clau pel que fa al suport emocional i a la motivació.

- Els iguals: factor que guanya protagonisme en l'etapa adolescent, ja que aquests es desvinculen de la família, tenint un gran pes en la decisió vocacional de l'alumnat.
- Els mitjans de comunicació: estableixen i difonen estils de vida poc realistes, exposen patrons culturals no viables que provoquen més confusió en l'adolescent.
- Els estereotips: vinculats amb les estructures socials, influeixen en la seva elecció pel que fa al prestigi social o econòmic vinculat amb professions determinades. Valls (2007) relaciona el camp ocupacional de l'aspiració professional (prestigi professional) amb les expectatives. Segons l'autor, com major és el prestigi d'una professió per l'individu més altes esdevindran les seves expectatives d'èxit.
- Gènere: creença relacionada amb la consideració de professions vinculades al gènere masculí i femení. Santana i Feliciano (2009) en diversos estudis relacionats amb les eleccions acadèmiques i el gènere, mostren com les decisions acadèmiques i professionals es troben avui dia esbiaixades pel gènere: les joves s'inclinen més per famílies professionals lligades a l'administració, salut i imatge personal mentre que els joves es decanten per opcions més tècniques.

A més d'aquests factors, cal esmentar tal com assenyala Rivas (2003) en el procés d'elecció, la creixent influència del constructivisme vocacional partint de la teoria de l'activitat aplicada al procés individual de l'assessorament vocacional. L'autor apunta que els processos psicològics interns que l'alumne utilitza tenen com a meta final la solució del problema vocacional amb l'objectiu concret de l'elecció vocacional. Aquest processos segons Rivas (2003) s'activen a partir del que anomena conació (desitjos i expectatives) i el

coneixement (de si mateix i de l'entorn) com a punt de partida de la realitat de l'adolescent i que desencadenen processos que interaccionen en la resolució del problema vocacional. Tal com apunta Rivas (2003) la motivació, els interessos, la cognició i la competència esdevenen eines per tal de resoldre el problema i dur a terme l'elecció vocacional.

Per tant, tal com comenta Vega (2012) és necessari que l'alumnat rebi una orientació vocacional que respongui als seus interessos, capacitats i inquietuds, i permeti donar resposta a les necessitats individuals.

5.2.2 La presa de decisions vocacionals

Segons Martínez (2011) alguns adolescents viuen el procés de presa de decisions vocacionals de manera natural i amb seguretat, i per altres esdevé un procés crític, el qual afronten amb por a equivocar-se. S'entén que preocupi als adolescents el fet d'haver de decidir entre el que realment els agrada i el que resulta més recomanable des del punt de vista pràctic a la vida laboral.

Acary (2005) defineix la presa de decisions vocacional com el procés de triar una alternativa d'entre les disponibles, amb la finalitat de què el subjecte pugui resoldre un problema actual o potencial. De fet s'entén aquest procés com la capacitat de definir, executar i controlar projectes i processos i ser responsable dels resultats.

Per altra banda, segons Chacón (2004) citat per Martínez (2011) assenyala que la presa de decisions es defineix segons "The Nacional Vocational Guidance Association" com un procés per donar suport a les persones per tal que duguin a terme decisions satisfactòries.

Així doncs, aquest procés implica l'exploració i clarificació dels valors personals, l'ús de la informació que es té de si mateix i del context, el procés de decidir, ser conscient de la necessitat de prendre una decisió, cercar alternatives i preveure les possibles conseqüències.

Continuant en l'estudi del procés de presa de decisions vocacionals, Cortés i Conchado (2012) fan referència a diversos estudis (Corominas, 2006; Lozano,

2007; Creed, Fallon i Hood, 2009) els quals han demostrat que la presa de decisions esdevé un entrebanc generalitzat en la població adolescent. Segons Lozano (2007) aquest pot estar condicionat per barreres internes (manca de motivació) i barreres externes (falta d'informació).

A continuació es presenten alguns elements que influeixen i condicionen la presa de decisions de l'alumnat adolescent:

Gènere: la majoria de les dones, segons García, Padilla i Suárez, (2009); Santana i Feliciano (2009) s'inclinen per les àrees humanístiques i socials i la majoria dels homes per les tècniques i experimentals marcant-se les repercussions que aquest fet implica en la vida professional (sexisme pel que fa a algunes professions, manca d'igualtat en àmbits laborals, etc.).

Factors contextuals: la majoria d'autors com Cortés i Conchado (2012) o Santana i Feliciano (2009) coincideixen en què la mediació dels progenitors es considera significativa en el grau de seguretat i autoeficàcia dels fills, és a dir en el procés. A tall d'exemple Hartung, Lewis, May i Niles (2000) apunten que l'opinió del pare i mare correlaciona amb les decisions i valors acadèmics dels fills. Zietz i Joshi (2005), per altra banda, assenyalen que el suport familiar i les qualificacions, són els factors més importants alhora de decidir el futur acadèmic. En el context espanyol, García et al. (2009) apunten que quan les mares tenen una alta qualificació professional i nivell d'estudis elevats, les aspiracions i expectatives solen anar encaminades cap estudis superiors universitaris.

Els valors professionals: els valors sobretot de caràcter laboral que tenen més presents els alumnes adolescents fan referència segons Cortés i Conchado (2012) a contribuir a la millora de la societat i ajudar als altres, trobar possibilitats de feina estable, igual que poder accedir a un lloc de feina dinàmic, interessant i variat. Els valors menys valorats alhora de prendre decisions acadèmiques van vinculats amb el prestigi professional i accedir a llocs de responsabilitat laboral (Cortés i Conchado 2012).

El paper del professorat: Carvalho i Taveira (2014) afirmen que el professorat esdevé un determinant en la carrera de l'alumnat. Apunten que la investigació envers aquesta temàtica és escassa i tendeix a presentar-se de manera general com es pot veure en diversos estudis (Constantine, Kindaichi i Miville, 2007; Diemer, 2007; Tien, Wang i Liu, 2009).

Tal com assenyalen Carvalho i Taveira (2014), el paper del professorat en la presa de decisions acadèmiques sorgeix de la influència directa en els alumnes, especialment a través de la relació que s'estableix entre ambdós. Cal destacar com per una banda, els docents esdevenen una font de suport en la presa de decisions i desenvolupament acadèmic (Tien, Wang i Liu, 2009 citats per Carvalho i Taveira, 2014)

Per altra banda, Carvalho i Taveira (2014) apunten que la influència dels professors també pot ser indirecta condicionada per altres variables com per exemple el rendiment acadèmic i el currículum. Kuijpers, Meijers i Gundy, (2011) destaquen com l'ambient escolar, el currículum i les expectatives dels docents es relacionen amb la presa de decisions i les aspiracions de l'alumnat.

Carvalho i Taveira (2014) destaquen la influència del professorat de forma no deliberada pel que fa a la presa de decisions acadèmiques dels alumnes. Aquesta influència es relaciona amb el comportament, actitud i accions sense intencionalitat vocacional però que impacten i tenen la seva influència en el desenvolupament vocacional .

Com a docents cal assenyalar el paper que desenvolupen en termes pedagògics, concretament pel que fa al desenvolupament de les activitats inherents a les matèries que ensenyen i en la creació d'oportunitats d'exploració dels continguts curriculars (Núñez del Río i Abad, 2009). A més, es constitueixen com a models a seguir en termes professionals pel que fa a l'aprenentatge i a la identificació amb un paper professional i estil de vida.

El procés de la presa de decisions

Tal com esmenta Rivas (2003) el problema vocacional fa referència a la denominació habitual que s'utilitza en contextos de decisió, en els que entre varies opcions disponibles per l'alumnat, aquest ha de cercar i obtenir una solució adequada.

Rivas (2003) comenta la manca de referència que es fa als efectes psicològics que tenen lloc durant el procés, tot i que apunta que esdevenen processos múltiples condicionants uns dels altres. L'autor menciona el següent esquema del procés de presa de decisions que engloba quatre aspectes fonamentals del procés de decisió:

- Coneixement: es considera la situació problemàtica i a l'alumne en si mateix. L'adolescent assumeix i pren consciència de la necessitat de prendre una decisió.
- Planificació: es recerca informació i es caracteritzen alternatives que l'entorn escolar ofereix. L'alumne assaja i preveu plans alternatius per poder clarificar les opcions a tenir en compte (tria d'assignatures, itineraris).
- Compromís: l'alumne adolescent selecciona l'alternativa més adient i es concentra en poques opcions que destaquen i es diferencien de les anteriorment considerades i rebutjades.
- Realització: l'adolescent cerca activament engegar un pla d'acció per la decisió presa. Aquest inclou les passes a seguir durant un termini concret.

Un altre aspecte que cal destacar i mencionar és el que fa referència als estils d'afrontament i la seva relació amb el procés de presa de decisions. Com ja s'ha comentat en l'apartat anterior referent a l'adolescència, els canvis poden generar estrès en l'alumnat qui es veu en la necessitat de desenvolupar competències psicosocials per a poder gestionar i fer front a les situacions estressants i poder posicionar-se en el món adult futur.

En l'àmbit de l'educació cada vegada es posa més atenció a l'avaluació de les estratègies d'afrontament dels alumnes, ja que es considera rellevant el foment

d'aquestes entre el jovent (Veloso et al. 2010), sobretot si es tenen en compte les situacions de canvi i pressió subjectes al món educatiu i laboral cada vegada més competent. Aquestes estratègies estan relacionades en l'àmbit escolar pel que fa a l'obtenció, l'anàlisi i gestió de la d'informació, la planificació, la presa de decisions i la resolució de problemes.

Veloso et al. (2010) expliquen l'existència de tres estils d'afrontament basats en el model de Lazarus i Folkman (1984):

- Estil que es focalitza en el problema, el qual fa referència als esforços invertits per modificar les causes o situacions d'estrès, intentant solucionar el problema o disminuir el seu impacte.
- Estil que es focalitza en les emocions que implica eliminar els sentiments negatius causats pels factors estressants.
- Estil d'afrontament d'evitació, que implica evadir el problema, no prestar atenció al mateix, centrant-se en altres factors o condicionants, emprant l'evitació cognitiva.

Veloso et al. (2010) analitzen les estratègies que presenten els adolescents pel que fa als estils d'afrontament i assenyalen com aquelles principals:

- Suport social, implicació i integració al grup d'iguals pel que fa a l'estil d'afrontament focalitzat en les emocions:
- Concentració en la resolució del problema, inversió de temps i esforç per obtenir èxit, pensar en positiu i dur a terme activitats relaxants com a estratègies lligades a l'estil d'afrontament focalitzat en el problema:
- Preocupar-se, fer-se il·lusions no reals, manca d'afrontament o ignorar el problema relacionat amb l'estil d'afrontament per evitació.

Segons Veloso et al (2010) l'ús de les estratègies és divers en funció del subjecte. Cada adolescent tendeix a emprar aquelles que domina i ha après (aprenentatge vicari, imitació, modelatge). A la vegada els autors també expliquen que aquestes esdevenen condicionades per la percepció que l'alumnat es fa de la situació (avaluació primària, per exemple haver de triar assignatures pel curs vinent) i els recursos personals (avaluació secundària,

per exemple gaudir d'autoconeixement i informació adient) amb els que compta per fer front a la situació.

5.2.3 L'autoconcepte

L'autoconcepte és tal com apunten Fuentes, García, Gracia i Lila (2011) un dels constructes que ha provocat major interès científic en diverses disciplines. Segons aquests autors l'autoconcepte s'ha definit com les percepcions de l'individu sobre sí mateix, les quals es basen en les seves experiències amb els altres i en les atribucions que ell mateix fa de la seva conducta.

Tal com expliquen Goñi et al. (2012) l'autoconcepte és una de les variables de personalitat més rellevants i que té major influència en el rendiment escolar. Cal destacar també que és en si mateix un aspecte a treballar per aconseguir el desenvolupament personal i social de l'alumnat per tal d'obtenir un benestar psicològic estable.

Salum-Fares, Marín i Reyes (2011) comenten que l'autoconcepte no és un constructe unitari. És a dir, no esdevé una estructura indiferenciada, ja que les persones poden distingir entre els diferents aspectes de la seva vida alhora d'elaborar les seves autopercepcions.

Per tant, la creació de l'autoconcepte en l'alumnat d'ESO té una gran importància segons Goñi et al. (2012), ja que en funció de quina valoració realitza l'alumne de si mateix, aquesta pot condicionar les seves expectatives acadèmiques. Per altra banda, és fonamental que des dels centres educatius es fomenti aquest coneixement per tal d'aconseguir i millorar les expectatives d'èxit de l'alumnat. A la vegada, Goñi et al. (2012) assenyalen quatre dimensions de l'autoconcepte. Aquestes esdevenen elements bàsics per la creació d'aquest en l'alumnat adolescent:

- Autoconcepte afectiu-emocional relacionat amb com es veu l'alumne a si mateix pel que fa a la regulació de les emocions. Aquesta dimensió podria estar lligada amb la manera d'enfrontar-se a la presa de decisions i alternatives davant la resolució de problemes.

- Autoconcepte ètic/moral que fa referència a la valoració que fa l'alumne dels seus judicis propis i externs, valors i creences. En funció de la seva moralitat l'alumne es decantarà per aquelles professions que li semblin més lícites i es trobin relacionades amb la seva jerarquia de valors.
- Autoconcepte de l'autonomia basat en la percepció que té l'alumnat pel que fa a la pròpia decisió dels aspectes de la seva vida en funció del propi criteri. Conèixer-se a si mateix permet a l'adolescent triar i prendre decisions coherents i madures.
- Autoconcepte de l'autorealització que fa referència a la percepció que té l'alumnat de si mateix relacionada amb aconseguir els objectius que es proposa: acadèmics, personals, etc. El creixement personal contribueix a la configuració de l'autoconcepte positiu, existint una consciència de l'autorealització en l'adolescent que esdevé com a part important de l'autoconcepte i permet integrar el coneixement dels propis talents capacitats, productivitat i possibilitats e interessos.

Segons Salum-Fares et al. (2011) l'autoconcepte condiona les expectatives i la motivació contribuint en l'equilibri psíquic i el rendiment acadèmic i social.

5.2.4 La Maduresa vocacional

Tal com assenyalen Fernández, Romera i Ortega (2012) el concepte de maduresa vocacional va ser definit per Súper (1955) com: “el lugar alcanzado en el continuo del desarrollo vocacional desde la exploración al declive”.

Aquesta concepció evolutiva ha anat concretant-se i actualment segons Fernández et al. (2012) s'accepta l'existència de múltiples variables i dimensions de la maduresa vocacional. La realitat provoca que sigui difícil arribar a un acord pel que fa a quins elements influeixen en la maduresa de l'alumnat des del punt de vista vocacional i quines són les variables predictores. La maduresa vocacional s'entén tal com apunten Fernández et al (2012) com la capacitat per la realització d'un conjunt de tasques que condueixen a l'individu cap a l'evolució de la seva situació professional a través de la presa de decisions que s'ajusta a l' etapa madurativa en la que es troba l'individu.

Pensar que qualsevol alumne d'ESO es troba preparat per prendre decisions acadèmiques esdevé una idea un tant utòpica tal com comenten Fernández et al. (2012), ja que alguns alumnes poden ser més madurs que altres en el sentit que tenen una millor planificació del seu projecte de vida comptant amb factors de situació i personals associats amb el desenvolupament de la maduresa vocacional i personal.

Cal destacar a Súper (1962) com un dels autors més rellevants que construïren un model explicatiu del constructe de maduresa vocacional. Segons Fernández et al. (2012) aquest model es complementa amb el d'altres autors i posseeix trets comuns com:

- La multifactorialitat de la maduresa vocacional.
- El valor predictiu és a dir, a major maduresa vocacional les decisions esdevenen més realistes.
- La maduresa com a procés de desenvolupament.
- Procés continu però no uniforme sobretot en l'adolescència.
- Procés parcialment irreversible, ja que difícilment es pot canviar d'opció sense que hi hagi un retrocés.

En conclusió la maduresa vocacional esdevé una aptitud per dur a terme activitats característiques del desenvolupament formatiu i la preparació per a la realització d'eleccions educatives adequades a l'edat i grau de maduresa. L'alumne vocacionalment madur és aquell que manifesta congruència en la seva elecció vocacional.

5.3 El sistema educatiu i l'orientació.

El desenvolupament d'aquest apartat, té com a principal objectiu, analitzar les referències i mencions referents a l'orientació educativa, acadèmica i professional pel que fa a les lleis educatives de l'Estat Espanyol. Es pretén analitzar d'una manera acurada quin paper té l'Orientació en l'àmbit educatiu, i conèixer com es reflexa aquesta dins les lleis.

Destacar que sols s'ha analitzat el que fa referència a l'orientació educativa, acadèmica i professional centrada en l'Educació Secundària Obligatoria, ja que és l'etapa educativa on es centra el tema del treball.

A continuació es presenta una taula realitzada mitjançant una comparativa de les lleis educatives analitzades des de la "Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre de 1990, de Ordenación General del Sistema Educativo" fins a la "Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la Mejora de la Calidad Educativa"(LOMCE), ja que en la primera és on es comença a fer referència a l'orientació acadèmica i professional. Així es descriuen els aspectes més rellevants pel que fa a l'orientació vocacional, destacant els aspectes comuns d'aquestes lleis i marcant aquells que se'n diferencien, per exemple pel que fa a alguns aspectes de la LOMCE i "Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación" (LOCE) que no esdevenen comuns a les altres lleis.

Per tant de la taula que es presenta a continuació s'interpreta com l'orientació acadèmica i professional és un dels aspectes fonamentals de l'etapa d'ESO, igual que la col·laboració dels pares i la tutoria de l'alumnat. També cal remarcar que es potencia i així es pot veure en les diverses lleis, el desenvolupament de l'esperit emprenedor i de la personalitat dels alumnes, conjuntament amb la capacitació per les activitats professionals. Finalment apuntar que s'estableixen itineraris formatius per la formació de l'alumnat tot i que aquests es diferencien en la seva organització pel que fa als cursos, i al significat atribuït al darrer curs de l'ESO.

Taula 3. REFERÈNCIES A L'ORIENTACIÓ

LLEIS EDUCATIVES		LOGSE (1990)	LOPEG (1995)	LOCE (2002)	LOE (2006)	LOMCE (2013)
Aspectes comuns	Capacitar a l'alumnat per l'exercici de les activitats professionals.	✓			✓	
	Menció a l'atenció psicopedagògica i l'orientació educativa i professional.	✓		✓	✓	
	Preparar l'alumnat per aprendre per si mateixos.	✓		✓		✓
	En l'Educació Secundària Obligatoria l'orientació educativa i professional tindrà una atenció prioritària.	✓		✓	✓	
	Preparar als alumnes d'ESO per a la incorporació a la vida activa o accedir a la formació professional o al batxillerat.	✓		✓	✓	
	Educació com a aprenentatge permanent i al llarg de tota la vida	✓		✓	✓	
	Capacitar a l'alumnat per a la presa de decisions relacionat amb l'elecció d'optatives.	✓		✓	✓	
	Elaboració d'un informe d'orientació escolar al finalitzar el curs per orientar a alumnes i famílies pel que fa a l'elecció dels itineraris			✓	✓	✓
	S'estableixen itineraris formatius ¹			✓	✓	✓
	La col·laboració dels pares esdevé una millora educativa	✓	✓	✓	✓	
	La tutoria de l'alumnat i l'orientació educativa, psicopedagògica i professional com aspectes fonamentals de l'etapa.	✓	✓	✓	✓	✓
	La formació permanent del professorat esdevé lligada a la millora d'aspectes			✓	✓	

¹ Pel que fa als itineraris formatius establerts a la LOCE, LOE i LOMCE , aquests no són comuns ,observant-se les següents diferències: La LOCE assigna un caràcter orientatiu a 1r i 2n d'ESO , i atorga un caràcter preparatori al 4t curs, mentre que la LOE atribueix un caràcter orientador a 4 d'ESO. Pel que fa a la LOMCE, estableix el primer cicle fins a 3r d'ESO i el segon cicle a 4t on l'alumnat tria si vol cursar Batxillerat o bé FP.

	específics pel que fa a l'orientació i tutoria.					
	L'existència de serveis o professionals especialitzats en orientació educativa, psicopedagògica i professional com a recursos de millora per l'aprenentatge i suport al professorat.	✓		✓	✓	
	Desenvolupament de l'esperit emprenedor i de la personalitat.	✓		✓	✓	✓
	Orientació educativa, acadèmica i professional dels alumnes com a funció del professorat amb col·laboració amb els serveis especialitzats.			✓	✓	
ASPECTES NOUS						
	S'estableixen dos cicles d'ESO, el primer de tres cursos i el segon d'un (4º).					✓
	Dret dels alumnes a rebre orientació educativa i professional, i drets dels pares a ser escoltats pel que fa a les decisions relacionades amb l'orientació acadèmica i professional.			✓		
	4t curs amb caràcter propedèutic organitzat en itineraris: per la iniciació a Batxillerat i per la iniciació a Formació Professional.					✓
	4t curs denominat Curs per l'orientació, acadèmica i professional amb caràcter preparatori.			✓		

Observacions:

- "Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre de 1990, de Ordenación General del Sistema Educativo"(LOGSE) va començar a obrir camí i a destacar la rellevància de l'orientació acadèmica i professional en el procés educatiu i formatiu de l'alumnat.
- "Ley orgànica 9/1995, de 20 de noviembre, de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes". (LOPEG) no es fa especial esment a l'Orientació en l'educació. Tot i així, intenta continuar amb el model establert per la LOGSE.
- "Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación "(LOCE) no es va arribar a aplicar sent substituïda per la "Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación" (LOE).
- "Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación" (LOE) va ser modificada de manera parcial amb l'aprovació de la "Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la Mejora de la Calidad Educativa "(LOMCE).

6. Estudi de casos

6.1 Definició del tipus de centre.

L'IES Francesc de Borja Moll va néixer com a Institut de Formació Professional. Actualment esdevé un Institut d'Educació Secundària Obligatòria oferint una gran varietat pel que fa a l'oferta educativa: Famílies Professionals, Batxillerat i ESO englobant una gran quantitat d'alumnat heterogeni i amb realitats educatives diverses.

6.2 Perfil d'alumnat i entorn social

L'IES es troba situat al barri de Nou Llevant, definit pel nivell socioeconòmic baix i un gran nivell d'immigració nacional i internacional. Aquesta diversitat lingüística, cultural i ètnica es veu reflectida en l'alumnat, comptant amb 25 nacionalitats diferents, la gran majoria castellanoparlants, tot i que han augmentat el nombre d'alumnes nouvinguts. La procedència de l'alumnat és molt variada, a més d'alumnes del barri del Polígon de Llevant, inclou alumnes d'altres barris com: Pere Garau, Forners, Coll d'en Rabassa, Molinar i de la Soledat Sud. Amés esdevenen com a centres adscrits el CP Coll d'en Rabassa i Es Molinar. A més cal tenir en compte l'àmplia oferta educativa relacionada amb els Cicles Formatius ja que, molts d'aquests no s'ofereixen a altres centres educatius, rebent per tant alumnes de gairebé tots els indrets de l'illa.

L'heterogeneïtat de l'alumnat pel que fa a edat, oferta formativa, procedència fa que el centre es trobi en un contínuum d'alumnes amb dos extrems oposats: alumnes d'ESO que provenen dels C.P adscrits, amb un gran nivell de fracàs escolar i l'alumnat dels cicles formatius condicionats pel tipus d'oferta educativa que volen cursar.

6.3 El Departament d'Orientació a l'IES Francesc de Borja Moll

El Pla d'activitats que realitza el Departament d'Orientació (DO) es basa en les necessitats actuals i concretes del centre. El nombre d'alumnes al curs 2014/2015 és de 1049. No obstant això, s'ha de tenir en compte que en aquesta quantitat s'inclouen l'alumnat de FP i Batxillerat. Si ens centrem a l'etapa d'ESO, veiem que el centre compta amb tres línies a 1r d'ESO, tres

línies a 2n d'ESO a l'igual que a 3r d'ESO (més un grup de diversificació curricular), l'excepció la trobem a 4t d'ESO on només hi ha dos grup ordinari i un grup de diversificació curricular. Per tant, tot i que l'institut compta amb un nombre significatiu d'agrupaments, el nombre aproximat d'alumnat que està cursant l'ESO és de 230 alumnes. No obstant això, hem de tenir en compte que l'absentisme és un problema greu al centre i fa que les xifres siguin del 20% al primer cicle d'ESO i de fins un 30% al segon cicle.

Així doncs, el centre té 15 departaments didàctics que representen les assignatures obligatòries i optatives de l'ESO (per exemple departament de matemàtiques). Aquests departaments es reparteixen els càrrecs de tutors (en total 13 tutories una per cada agrupament).

Pel que fa al DO, la transversalitat caracteritza la tasca del departament i fa que els seus plans d'actuació estiguin vinculats a les opcions educatives i organitzatives globals del centre.

L'objectiu general del DO es concreta en donar suport al bon desenvolupament de la funció educativa del centre, a través del suport al professorat, als alumnes i a les mateixes famílies.

Així doncs, els objectius més específics lligats a l'orientació acadèmica i professional extrets del Pla d'activitats del DO del curs 2014-15, són els següents:

- Potenciar el desenvolupament integral i l'assoliment de les competències bàsiques de tot l'alumnat, tant a nivell social com individual.
- Promoure el procés de maduració personal i la solució de problemes psicoafectius durant l'adolescència i el desenvolupament de l'autoestima.
- Informar sobre els distints itineraris formatius i promoure la continuïtat de la formació.
- Assessorar en el procés de presa de decisions vocacionals i de preparació per a la vida adulta i facilitar-ne la tria responsable.

L'estructura del DO la componen els membres següents: Una orientadora que fa les funcions de cap de departament i es concentra en atendre a l'alumnat de 1r a 3r d'ESO. A la vegada, l'altra orientador a mitja jornada també fa les funcions de cap d'estudis i se'n ocupa de 4t d'ESO i Formació Professional (FP), i organitza els suports. A més a més, el DO compta amb dues professores de suport que treballen dins el Programa de Suport Educatiu a l'alumnat amb NESE (una de les dues places s'ha vist reduïda durant el curs escolar a mitja jornada). Finalment, el departament es completa amb un professor d'audició i llenguatge a mitja jornada que intervé amb alumnes amb dificultats pel que fa a la parla i a l'audició. Així com un professor d'atenció a la diversitat per donar resposta als alumnes de Programes Socioeducatius tal com l'Alter i d'altres alumnes que no s'adapten al ritme i normativa del centre. Quatre professors d'Àmbits que es dediquen als grups de 3r i 4t de diversificació curricular, mòduls voluntaris de 2n de PQPI i 1r de Formació Professional Bàsica.

El Departament desenvolupa la seva activitat en els tres àmbits següents: suport al Procés d'Ensenyament – Aprenentatge, suport al Pla d'Acció Tutorial i suport al Pla d'Orientació Acadèmica i Professional. És en aquests dos darrers on s'ha centrat la part pràctica del treball que veurem al següent apartat.

6.3.1 Anàlisi dels objectius del PAT i POAP.

L'acció tutorial és considerada un element inherent a la funció docent i al currículum i per tant, és compartida per tot el professorat del centre, tot i que qui la lidera i dinamitza és el tutor/a de grup en col·laboració de la resta de tutors i l'orientadora qui dissenya i proposa activitats concretes relacionades amb l'orientació vocacional. El Pla d'Acció Tutorial engloba les activitats d'ensenyament que duen a terme els diferents membres de l'Equip Docent; les actuacions que desenvolupa el tutor/a individualment amb l'alumnat i amb les seves famílies; les actuacions que desenvolupa el tutor/a amb el grup i les activitats que hi realitza a les hores de tutoria lectiva.

Pel que fa al Programa d'Orientació Acadèmica i Professional aquest s'emmarca dins el Pla d'Acció Tutorial i fa referència a la capacitació de l'alumnat per a la presa de decisions en relació als itineraris acadèmics i professionals. Aquesta capacitació servirà per a l'elaboració del Consell Orientador al final de l'etapa i a l'orientació acadèmica i vocacional.

6.3.2 Resultats dels qüestionaris

Com ja s'ha esmentat anteriorment es va crear el qüestionari (veure annex B) per conèixer la valoració que l'alumnat de 3r i 4t d'ESO realitzava de les activitats treballades a tutoria relacionada amb els itineraris educatius, formatius i sortides professionals. Comentar que s'ha elaborat un qüestionari descriptiu amb l'objectiu d'obtenir certa informació respecte als dos grups d'alumnes. Aquest és de tipus transversal per tal de recollir informació en una mostra una sola vegada i durant un període curt de temps, aproximadament 30 minuts (Ballester, 2001). Concretament es tracta d'un qüestionari personal auto administrat per tal d'assegurar un nombre elevat de respostes amb preguntes tancades en les quals l'alumnat ha d'indicar el grau de satisfacció sent 0= no o res; 1= poc; 2= regular; 3= bastant; 4= molt. Cal comentar com aspectes característics del qüestionari elaborat: l'absència de manipulació per part meua, ja que va ser emprada per l'alumnat a tutoria; l'obtenció de resultats quantitatius per tal de descriure aspectes rellevants de la població estudiada; l'elaboració de preguntes organitzades en un qüestionari per analitzar les respostes i les dades obtingudes posteriorment. Explicar també que he elegit el qüestionari personal tenint en compte els següents criteris (Ballester, 2001): versatilitat que ofereix en els procediments, baix cost, control de la mostra i recollida d'una gran quantitat de dades.

Tot i que l'elaboració del qüestionari ha estat realitzat íntegrament per mi, he comptat amb el suport i la consulta d'altres tests tals com: "Inventario de Experiencias y Proyectos" (I.E.P), "Cuestionario de Intereses Profesionales" (CIPSA, 7ª edición), "Registro de preferencias de Kuder" (Kuder Preference Record-Vocational), "RIASEC Markers Scales and Items" basat en la Tipologia de Personalitat de Holland.

A l'annex B es poden consultar els gràfics corresponents al buidatge dels qüestionaris. Això no obstant, aquí ens centrarem en descriure els resultats més significatius pel nostre objecte d'estudi. Per una banda començarem per analitzar els resultats de la classe de 4t d'ESO A on 18 alumnes contestaren l'enquesta. En primer lloc a la pregunta nº4 "les activitats m'han ajudat a conèixer-me a mi mateix (els meus interessos vocacionals i aptituds)" més de la meitat de l'alumnat enquestat pensa que les activitats no els han servit gaire per conèixer-se a ells mateixos. El mateix succeeix a la pregunta nº8 anomenada "les activitats que has realitzat relacionades amb el futur professional han estat suficients per decidir o confirmar què vols estudiar?" on més de la meitat coincideix en el fet que les activitats no li han estat suficients per decidir o confirmar què volia estudiar. Pel que fa a la pregunta nº9 "actualment tens un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals que podries realitzar?" un 66% pensa que el seu coneixement és escàs. Finalment a la pregunta nº10 "penses que tens un coneixement adequat de les exigències del món laboral i la seva relació amb els diferents estudis?" un 66% considera que té un coneixement baix.

En els cas de l'alumnat de 3r d'ESO A, els resultats han estat bastant sorprenents, ja que l'alumnat coincideix en el fet de que les activitats no els han ajudat a resoldre els dubtes relacionats en què estudiar, ni a triar les optatives més adequades. A la vegada, consideren que tenen poca informació del sistema educatiu, i les activitats no els han ajudat pel que fa a l'autoconcepte i l'autoconeixement ni a prendre millors decisions futures, ni a cercar informació sobre els diferents estudis i professions de manera autònoma. Amb tot, pensen que les activitats realitzades han estat insuficients, i en conseqüència consideren que no tenen un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals ni del món professional i la seva relació amb els diferents estudis.

A continuació es detalla l'anàlisi realitzada dels objectius del PAT i POAP per tal de conèixer fins a quin punt es duen a terme. També s'especifiquen exemples de les activitats realitzades lligades amb l'orientació vocacional, la temporalització i els recursos emprats. Amb tot, una vegada analitzat els

resultats dels qüestionari i dels objectius del PAT i POAP, s'han elaborat una sèrie de propostes relacionades amb les activitats per tal d'afavorir l'acció orientadora en referència a l'elecció vocacional, presa de decisions i autoconcepte.

Comentar que les propostes van dirigides a tots els alumnes de l'ESO, ja que és important que es treballi l'orientació vocacional des de 1r, o fins i tot començar a 6è de primària per tal d'afavorir el desenvolupament integral dels alumnes.

Així doncs, per cada objectiu s'han realitzat suggeriments de millora pel que fa les activitats. Destacar que s'ha fet més incidència en aquells objectius que esdevenien relacionats amb les respostes dels alumnes dels qüestionaris, per tant aquests objectius es troben en negreta per tal d'establir la diferència.

Taula 4. Objectius generals del POAP.

Objectius	Activitats	Recursos/professionals implicats.	Temporització	Propostes de millora
<p>1. Relacionar el món psicològic individual amb el marc escolar i professional per afavorir una orientació professional no discriminatòria.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Qüestionari personal. - Qüestionari d'interessos i valors. - Elecció de delegats. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tutor/a. - Assessorament als tutors per part de l'orientadora. -Elaboració de material. 	<p>- Tutoria grupal (2 hores setmanals):</p> <p>1r cicle i 2n cicle d'ESO: setembre (qüestionaris), Octubre (elecció delegats).</p> <p>- Tutoria famílies: reunió d'inici de curs i 1 hora setmanal.</p>	<p>-Treballar els tipus de personalitat a través de la Teoria de Holland (1978) per vincular tipus de personalitat amb opcions vocacionals .</p> <p>- Treballar els estereotips vinculats a les professions per rompre mites i treballar la perspectiva de gènere.</p>
<p>2. Sensibilitzar sobre la necessitat de reflexionar per assumir la responsabilitat i planificar el futur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coneixement d'interessos i aptituds vocacionals. - Coneixement del mercat de treball i de l'entorn sociolaboral. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tutor/a. - Assessorament als tutors per part de l'orientadora. -Elaboració de material. 	<p>- Tutoria grupal (2 hores setmanals):</p> <p>1r cicle: febrer i abril.</p> <p>2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'autoconcepte per a vincular-lo als valors professionals. - Promoure el treball envers la prioritització de la jerarquia de valors professionals de l'alumnat. - Fomentar el coneixement de les capacitats i aptituds de cada alumne.

<p>3. Oferir des del marc escolar una base sistematitzada d'anàlisi, i processament crític de la informació per a una presa de decisions madura i responsable</p>	<p>Activitats d'Orientació Acadèmica i Professional en les diferents àrees:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Llengua i literatura castellana i catalana: realitzar autobiografies; redaccions sobre aficions; realitzar Currículums i cartes de presentació; analitzar ofertes d'ocupació en premsa. -Matemàtiques: anàlisi d'estadístiques relacionades amb el món acadèmic professional. - Història: evolució del món laboral en les Illes i en el seu entorn. Jaciments d'ocupació. - Plàstica: realitzar murals amb itineraris acadèmics que existeixen per als alumnes. 	<p>Tots els docents que imparteixen assignatures a l'alumnat.</p>	<p>Al llarg del curs escolar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Enfortir el coneixement d'interessos i aptituds vocacionals. - Afavorir que les assignatures del currículum no esdevinguin compartimentades podent establir un aprenentatge transversal en cada una d'elles treballant la presa de decisions.
<p>4. Ajudar l'alumnat al coneixement de si mateix, de l'estructura</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coneixement dels grups ocupacionals. - Reflexió i identificació dels 	<p>Tutor/a</p>	<p>- Tutoria grupal (2 hores setmanals):</p>	<p>- Analitzar els condicionaments sociofamiliars que poden influir en l'elecció d'estudis i professions.</p>

del sistema educatiu i de l'ambient sociolaboral.	valors professionals.		1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.	
5. Proporcionar informació sobre els itineraris acadèmics i professionals	- Sessions específiques a tutoria: informació sobre l'estructura i diferents opcions del sistema educatiu (ESO, batxillerat, cicles formatius, estudis universitaris, opcions sense titulació).	Orientadora Serveis Palma Activa	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: març i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril. - Serveis Palma Activa: 1r i 2n cicle: març.	- Realitzar una visita a la Universitat per conèixer la realitat que envolta el seu futur entorn acadèmic. - Poder rebre informació de les carreres de manera més directa. - Organitzar una taula rodona amb alumnes de FP que es cursen al centre educatiu per tal que facin una ponència relacionada amb el que suposa estudiar FP (avantatges, inconvenients).
6. Analitzar els pros i contres de les opcions educatives i professionals examinant les que millor s'ajusten a les seves possibilitats i preferències .	Activitats relacionades amb la identificació d'avantatges i inconvenients de les eleccions professionals	Tutor/a	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.	- Dur a terme activitats que permetin treballar l'autoconcepte. - Realitzar activitats per a l'autoconeixement d'aptituds a partir dels coneixements que aporta la Teoria de les Intel·ligències Múltiples (Gadner, 1983) i de l'anàlisi dels historials acadèmics de cada alumne/a.

<p>7. Animar el professorat perquè incloguin dins les programacions, a qualsevol nivell, activitats d'orientació acadèmica i professional.</p>	<p>Elaboració per part dels diferents departaments didàctics d'un full informatiu per tal de facilitar la tria d'optatives i troncats.</p>	<p>Col·laboració dels diferents departaments didàctics.</p> <p>Orientadora</p> <p>Tutor/a</p>	<p>- Tutoria grupal (2 hores setmanals):</p> <p>1r i 2n cicle (març).</p>	<p>- Formació del professorat per a integrar continguts vocacionals en les seves àrees.</p> <p>- Implicació del professorat en les visites educatives de caràcter vocacional.</p>
<p>8. Afavorir la participació de les famílies en els processos de presa de decisions dels fills.</p>	<p>- Entrevista amb la família per demanar el vistiplau sobre l'itinerari triat per l'alumnat per a 4t d'ESO.</p>	<p>Orientadora i tutor/a</p>	<p>- Tutoria individual (1 hora setmanals):</p> <p>1r cicle i 2n cicle: maig (orientacions acadèmiques pel curs vinent).</p> <p>2n cicle: juny (consell orientador a 4t).</p> <p>- Tutoria famílies.</p>	<p>- Engagar una taula rodona sobre el món laboral i les professions de l'entorn, convidant a diferents professionals convidant a les famílies a participar-hi..</p> <p>- Assessorament vocacional individualitzat a les famílies que ho sol·liciten en les situacions d'indecisió vocacional dels seus fills.</p> <p>- Xerrada informativa a les famílies sobre les sortides professionals i acadèmiques al finalitzar l'ESO.</p>

Taula 5. OBJECTIUS REFERENTS AL PAT I POAP				
Objectius	Activitats	Recursos/ Professionals	Temporalització	Propostes
1- Concretar propostes relacionades amb l'atenció educativa que rebrà l'alumnat en l'acció orientadora dels tutors/es, professorat i famílies.	En les reunions de tutors per nivells es presenten activitats per a desenvolupar el PAT-POAP per part de l'orientadora.	Orientadora. Tutor/a	- Setmanalment a la reunió de tutors (1 hora) - Treball individual de seguiment tutorial (2 hores setmanals).	En les reunions setmanals de tutors seria convenient comentar com es treballen aquestes activitats per tal de, per una banda, poder enriquir-se entre professionals i per l'altra, conèixer l'actitud que té la resta d'alumnes davant les activitats.
2- Desenvolupar actuacions i programes referits a aspectes del desenvolupament integral de l'alumnat i l'assoliment de les competències bàsiques.	Correspon a cadascuna de les àrees acadèmiques la promoció del seu desenvolupament.	Tots els docents que imparteixen assignatures a l'ESO.	Al llarg del curs acadèmic.	- Encoratjar al professorat per a què treballi les competències bàsiques de la seva àrea lligades a l'orientació vocacional.
3. Presentar les línies d'actuació, prestant especial atenció en els moments en què l'elecció entre diverses opcions pugui condicionar el futur acadèmic i professional de l'alumnat.	- Activitats sobre els diferents itineraris acadèmics de 2n, 3r i 4t d'ESO (opcionalitat i tria d'optatives). - Anàlisi i pràctica de la recerca activa d'informació:	Orientadora Tutor/a Taller Palma Educa	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.	- Informar als alumnes de 16 anys que abandonen l'etapa d'escolarització obligatòria de les opcions formatives i laborals que existents: Escola d'adults, Escoles tallers, Prova d'accés als CFGM,FPB, món laboral,...) - Convidar el professorat d'altres

	<p>revistes especialitzades, vídeos de professions, guies d' estudi etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realitzar visites a la Universitat i altres centres d'estudis. - Coordinar activitats amb Palma Educa per a l'alumnat de 3r, 4t d'ESO. 		<p>- Taller Palma Educa: 1r i 2n cicle: març.</p>	<p>centres i l' alumnat universitari per a realitzar una xerrada-col·loqui (antics alumnes).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conscienciar a l'alumnat envers la importància que té la presa de decisions en el moment present i vinculada al futur laboral. - Treballar l'autoconcepte pel que fa a la importància d'aquest en el procés de presa de decisions.
<p>4. Dur a terme la coordinació de les activitats d'orientació i col·laborar en la confecció del POAP participant en l'elaboració del consell orientador de cada alumne/a en acabar l'ESO.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reunions de tutors/es setmanals. 	<p>Orientadora Tutor/a</p>	<p>- consell orientador (4t): juny</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Incrementar la formació del professorat mitjançant sessions formatives a l'inici de cada trimestre.
<p>5. Fomentar les capacitats necessàries perquè l'alumnat realitzi eleccions vocacionals autònomes, responsables i realistes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informació sobre l'estructura i les diferents opcions del sistema educatiu: (ESO, batxillerat, cicles formatius, estudis universitaris, opcions sense 	<p>Orientadora Tutor/a</p>	<p>- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Passar un qüestionari d'interessos a 3r d'ESO a principi de curs, i tornar a passar el mateix al finalitzar 4t per veure si coincideixen els resultats. - Conscienciar a l'alumnat envers la complexitat de la presa de decisions

	titulació). - Coneixement d'interessos i aptituds vocacionals.			i els factors a tenir en compte per a obtenir un resultat final satisfactori.
6. Facilitar el coneixement de l'estructura general del sistema educatiu i l'oferta educativa existent en funció dels interessos de l'alumnat.	- Activitats puntuals relacionades amb les assignatures optatives i continuïtat d'estudis post-obligatoris (4t).	Tutor/a Orientadora	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril.	- Treballar l'autoconcepte per afavorir el coneixement dels propis interessos. - Conèixer el funcionament dels CFPB, CGMP i CGSP. - Explicació de l'alumnat de FP de la pròpia vivència. - Fomentar les competències bàsiques: aprendre a aprendre, iniciativa personal.

<p>7.Facilitar el coneixement del sistema laboral, potenciant la investigació sobre les famílies professionals i la recerca d'informació sobre àrees vocacionals concretes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Elaboració de sol·licituds de treball, emplenar instàncies. - Elaboració d'un currículum (parts que consta, informació rellevant). - Anàlisi d'ofertes laborals en anuncis de premsa. - Simulació d'entrevistes (role-playing) 	<p>Tutor/a</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril. 	<ul style="list-style-type: none"> - Recerca d'anuncis de premsa a internet per conèixer els requisits i perfils professionals que es demanden. - Coneixement del mercat de treball i de l'entorn sociolaboral. - Dur a terme tècniques d'inserció laboral, realitzar cartes de presentació per a què serveixin com a model. - Indagar sobre els sectors productius que engloben un major nombre de professions a la Comunitat Autònoma. - Conscienciar l'alumnat sobre l'aparició de noves fonts de treball provocades per les transformacions socials econòmiques i polítiques relacionades en les noves tecnologies, medi ambient i d'oci. - Ser conscient dels tipus de professions que presenten una major oferta en la nostra comunitat.
--	---	----------------	---	--

<p>8. Facilitar la presa de la decisió vocacional de l'alumnat a través del coneixement de la realitat professional actual.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi i valoració dels resultats acadèmics de cursos anteriors i l'actual. - Aprendre a prendre decisions acadèmiques i professionals: treballar sobre els diferents itineraris acadèmics (opcionalitat i tria d'optatives). 	<p>Tutor/a</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborar entrevistes per a realitzar a professionals del món laboral. - Preparar la visita a centres de treball prèviament triats per l'alumnat. - Preparar una visita a un Sindicat per a conèixer el funcionament i relació amb el futur laboral. - Anàlisi de professions: requisits d'accés, titulacions exigides. - Coneixement del mercat laboral i les professions més demandades en el seu entorn. - Preparar sessions informatives pel que fa a les diverses professions lligades amb la Teoria de Intel·ligències Múltiples (Gardner, 1983) i la Teoria a de la Personalitat de Holland (1978) per poder conèixer la relació que s'estableix entre aquestes.
--	---	----------------	---	--

<p>9.Potenciar l'autoconeixement de les pròpies capacitats, interessos i motivacions per tal d'ajustar les pròpies expectatives d'èxit als diferents itineraris educatius i professionals.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Coneixement de les aptituds personals i la seva relació amb les diverses professions. - Reflexió sobre els seus propis interessos i preferències professionals. - Identificació dels valors professionals. 	<p>Tutor/a</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril. 	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar a partir de la Teoria de les Intel·ligències Múltiples (Gardner, 1983) per potenciar l'ús de la intel·ligència que més destaquï en l'alumne. - Treballar els estils d'aprenentatge per a identificar les diferents maneres d'aprenentatge de cada alumne. -Treballar l'autoconeixement de les aptituds i els valors per tal de vincular-lo amb la creació d'expectatives de futur coherents. - Treballar les habilitats socials lligades a la recerca de feina: empatia, treball en grup, etc.
---	--	----------------	---	---

A continuació es desenvolupen algunes d'aquestes propostes a títol d'exemple incloent-se activitats concretes, els professionals implicats, la temporalització, el material a emprar i l'objectiu del PAT/POAP al que fan referència:

Objectius	Activitats	Professionals implicats.	Temporització	Materials
8. Facilitar la presa de la decisió vocacional de l'alumnat a través del coneixement de la realitat professional actual.(taula 5)	Els alumnes es divideixen en grups de quatre. Cada grup analitzarà una oferta de feina d'una empresa concreta, conjuntament amb un llistat dels possibles candidats per cobrir la plaça que l'empresa ofereix. Els alumnes decidiran, segons els valors que tingui l'empresari, quin candidat s'ajusta al perfil per ocupar la plaça justificant l'elecció (annex D).	Tutor/a	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer. 2n cicle: novembre. 1-2 sessions	Empresari per un dia (annex D).
2. Sensibilitzar sobre la necessitat de reflexionar per assumir la responsabilitat i planificar el futur.(taula 4)	Aquesta activitat es pot emprar per treballar l'objectiu 8 (taula 5) i l'objectiu 2 (taula 4), segons l'aspecte que es vulgui treballar.			
6. Analitzar els pros i contres de les opcions educatives i professionals examinant les que millor s'ajusten a les seves possibilitats i preferències (taula 4)	Es reparteix als alumnes un full en el qual han de respondre dues preguntes: Com sóc? (a respondre per l'alumne/a) i Com em veuen? (a respondre per un company de classe). Una vegada repartits els fulls l'alumne/a escriurà tres adjectius que el defineixen. A continuació, es reparteixen de manera aleatòria els fulls per tal que un company escrigui tres adjectius que defineixin a l'alumne per tal de respondre a la pregunta (Com em veuen). (Veure annex E)	Tutor/a	- Tutoria grupal (2 hores setmanals): 1r cicle: febrer i abril. 2n cicle: novembre, gener, febrer, abril. 1-2 sessions	Com sóc? Com em veuen? (Veure annex E)

7. Conclusions

Aquest treball de final de Màster de l'especialitat d'Orientació Educativa, s'ha centrat en l'estudi de casos a l'Institut Francesc de Borja Moll amb la finalitat de conèixer en quin grau es treballava l'orientació vocacional al segon cicle d'ESO.

En primer lloc, una vegada construït el marc teòric relacionat amb l'orientació vocacional s'ha comprovat quines variables influencien el desenvolupament vocacional dels adolescents.

Dur a terme una elecció esdevé una decisió de gran transcendència en la vida, ja que constitueix l'eix central del qual s'articulen les activitats personals i familiars i la consecució d'aspiracions i expectatives. Per aquest motiu, és necessari que l'alumnat rebi una orientació vocacional que respongui als seus interessos, capacitats i inquietuds, i permeti donar resposta a les necessitats individuals. Cal que aquesta els capaciti per poder fer front als reptes acadèmics i laborals immediats i de futur. Esdevé un aspecte clau ajudar a l'alumnat a definir el seu futur i planejar els seus itineraris, descobrint així habilitats i destreses i donant suport per tal de dur a terme una elecció vocacional coherent i personal.

A més, cal apuntar tal i com han mostrat els resultats de les enquestes que és important que l'alumnat compti i tingui al seu abast tota la informació acadèmica i del seu entorn més proper amb la finalitat de facilitar als joves la projecció de cada alternativa de futur i facilitar la presa de decisions relacionant les característiques personals amb el que requereix i ofereix cada alternativa. D'aquí la rellevància de treballar l'autoconcepte com a eina clau per a dur a terme una tria vocacional adient i coherent.

Com s'ha pogut observar a l'apartat 6.3.2, els i les alumnes opinen que les activitats no han estat profitoses i en conseqüència consideren que no tenen un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i

laborals ni del món professional i de la seva relació amb els diferents estudis posteriors.

Per aquest motiu tal com es va plantejar als objectius generals del treball, s'han realitzat una sèrie de propostes de millora en les activitats per tal de donar resposta a les mancances observades en els qüestionaris de l'alumnat.

Així també es pot apuntar que el procés de presa de decisions no s'ha d'entendre com una acció puntual vinculada a certa edat en la qual els adolescents han de prendre decisions acadèmiques. Aquest procés cal que es treballi en edats primerenques per tal que l'alumnat es familiaritzi amb el procés de presa de decisions i treballi el coneixement de si mateix, com també disminuir els factors estressants que aquesta pot ocasionar. Per tant es pot afirmar que els alumnes adolescents necessiten dur a terme decisions constants i clarificadores pel que fa a la construcció del seu projecte de vida acadèmic.

L'orientació, des del punt de vista de les lleis educatives, es considera part integrant de la labor educativa dels centres. Per aquest motiu esdevé una tasca de tots els professionals del centre, i especialment del departament d'orientació i del professor tutor engegar activitats lligades a l'acció orientadora per tal d'afavorir el desenvolupament integral de l'alumnat.

A dia d'avui, els centres educatius han d'afavorir l'aprenentatge i adquisició de continguts acadèmics com també promoure el desenvolupament integral de l'alumnat. Així doncs, tots els docents haurien d'entendre l'acció orientadora com a funció pròpia per tal d'afavorir el procés educatiu de l'alumnat.

Finalment i a tall de conclusió final apuntar que l'orientació vocacional i acadèmica ha de ser entesa com a element transversal i al llarg de tota

la vida pel seu caràcter formatiu, personal i professional, iniciant-se en la infantesa i treballant-se de manera activa en l'adolescència per aconseguir el desenvolupament integral de l'alumnat.

8.BIBLIOGRAFIA

Acary, A. (2005). *La toma de decisión para la elección de una carrera universitaria*. Monterrey: México.

Ballester, L. (2001). *Bases Metodológicas de la Investigación Educativa*. Palma: UIB.

Benítez, C. C. N., Salazar, E. M., & Bojórquez, A. M. (2011). Congruencia entre intereses, aptitudes y elección de carrera. *Revista Mexicana de Orientación Educativa*, 8 (21), 32-39. Recuperat 20 de febrer de 2015.

<http://pepsic.bvsalud.org/pdf/remo/v8n21/a05.pdf>

Berger, K (2007) *Psicología del desarrollo: Infancia y adolescencia* (7a ed.) Editorial Médica Panamericana.

Camarena Gómez, B. O., González Lomelí, D., & Velarde Hernández, D. (2009). El programa de orientación educativa en bachillerato como mediador en la elección de carrera. *Revista mexicana de investigación educativa*, 14 (41), 539-562. Recuperat 20 de febrer de 2015.

http://www.scielo.org.mx/scielo.php?pid=S140566662009000200009&script=sci_arttext

Cantero, M.P., Pérez, N., González, C. y Navarro (2011). Historia y conceptos de la Psicología del Desarrollo. Dins Pérez, N (ed. Editorial Club Universitario), *Psicología del Desarrollo Humano. Del nacimiento a la vejez* (p.37–64). Alicante: Editorial Club Universitario.

[https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=3f2SOdgv3lcC&oi=fnd&pg=PA12&dq=.+Cantero,+M.P.,+P%C3%A9rez,+Y.,+Gonz%C3%A1lez,+C.+y+Navarro,+I.+%22El+comienzo+de+la+vida+y+la+primera+infancia+\(0%E2%80%93+a+%C3%B1os\).%22+en+%22Psicolog%C3%ADa+del+Desarrollo+Humano.+Del+nacimiento+a+la+vejez.%22,+I+Alicante,+Editorial+Club+Universitario,&ots=ZAznlnQbEk&sig=4BvnlH_Etz4KDkoV-CYhUBcXYlc#v=onepage&q&f=false](https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=3f2SOdgv3lcC&oi=fnd&pg=PA12&dq=.+Cantero,+M.P.,+P%C3%A9rez,+Y.,+Gonz%C3%A1lez,+C.+y+Navarro,+I.+%22El+comienzo+de+la+vida+y+la+primera+infancia+(0%E2%80%93+a+%C3%B1os).%22+en+%22Psicolog%C3%ADa+del+Desarrollo+Humano.+Del+nacimiento+a+la+vejez.%22,+I+Alicante,+Editorial+Club+Universitario,&ots=ZAznlnQbEk&sig=4BvnlH_Etz4KDkoV-CYhUBcXYlc#v=onepage&q&f=false)

Carbonero, M. A. & Merino, E. (2004). Autoeficacia y madurez vocacional. *Psicothema*, 16 (2), 229-234.

Carvalho, M & Taveira, M., (2014). El papel del profesorado en la toma de decisiones académico y profesionales del alumnado. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía* 25 (3) 20–35. Recuperat 13 d'abril de 2015 <http://www.uned.es/reop/pdfs/2014/25-3%20-%20Carvalho.pdf>

Chacón A. (2004) Programa de Orientación Vocacional para la educación media y diversificada. *Acción Pedagógica*, 12 (1), 61-79.

Constantine, M., Kindaichi, M. & Miville, M. (2007). Factors influencing the educational and vocational transitions of black and latino high school students. *Professional School Counseling*, 10(3), 261-265.

Corominas, E. (2006). Nuevas perspectivas de la orientación profesional para responder a los cambios y necesidades de la sociedad de hoy. *Estudios sobre Educación*, 11, 91-110.

Cortés-Pascual, P.A. & Conchado-Peiró, A. (2012). Los contextos parentales y académicos y los valores laborales en la toma de decisiones en Bachillerato. *Estudios sobre Educación*, 22, 93-114. Recuperat 13 d'abril de 2015.

<http://dadun.unav.edu/bitstream/10171/22632/2/ese-22%2093-114.pdf>

Creed, P & Patton,W. (2003). Differences in career attitude and career knowledge for high school students with and without paid work experience. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 3(1), 21-33.

Creed, P. A., Fallon, T. & Hood, M. (2009). The relationship between career adaptability, person and situation variables, and career concerns in young adults. *Journal of Vocational Behavior*, 74, 219- 229.

Crespo, Olivera, Ríos & col. (2003). *Proyecto de vida y elección de carrera*. México, D.F: Unam, Dgose.

Diemer, M. (2007). Parental and school influences upon the career development of poor youth of color. *Journal of Vocational Behavior*, 70, 502-524.

Erausquin, C. (2010). Adolescencia y escuelas: Interpelando a Vygotsky en el siglo XXI: Unidades de análisis que entrelazan tramas y recorridos, encuentros

y desencuentro. *Revista de Psicología*, 11, 59-81. Recuperat 13 d'abril de 2015
http://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/art_revistas/pr.4839/pr.4839.pdf

Erikson E. (1968) *Identidad, Juventud y Crisis*. Buenos Aires: Paidós.

Esbroeck,R., Palladino,D., Trusty, J., & Gore,P.(2009). Introduction to the special issue: an international partnership in vocational psychology and career guidance practice. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 9(2), 69 - 74. Recuperat 18 de juliol 2015: doi:10.1007/s10775-009-9159-y

Fernández Rabanillo, J.L, Ortega Ruiz, R. & Romera Félix, E. M. (2012).Un intento de mejorar la madurez vocacional en adolescentes. Línea Temática: 1. Experiencias pedagógicas e innovación en ámbitos educativos no universitarios. I Congreso Virtual Internacional sobre Innovación Pedagógica y Praxis Educativa *INNOVAGOGIA 2012*, 308-315. Recuperat 18 de gener de 2015.

<http://www.upo.es/ocs/index.php/innovagogia2012/linnovagogia2012/paper/view/33/34>

Franklin,E (2012).The permanence of the vocational interest of Junior High School Pupils. *Journal of Counseling& Development* ,5,(4),152–156.

Fuentes, M. C., García, J. F., Gracia, E., & Lila, M. (2011). Autoconcepto y ajuste psicosocial en la adolescencia. *Psicothema*, 23(1), 7-12. Recuperat 18 de gener de 2015.

<http://www.unioviedo.es/reunido/index.php/PST/article/view/9045/8909>

Gardner, Howard. (1983). *Multiple Intelligences*. Basic Books.

García, S. Padilla, M. T. & Suárez, M. (2009). Los intereses académicos y profesionales de chicas que finalizan la escolaridad obligatoria. *Revista de Educación*, 349, 311-334.

Goñi, E., Fernández-Zabala, A. & Infante, G. El autoconcepto personal: diferencias asociadas a la edad y al sexo. *Aula Abierta 2012*, 40, (1), 39-50.

Recuperat 20 de maig de 2015.

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3791853>

Hartung, P.-J., Lewis, D. M., May, K. y Niles, S. G. (2000). *Family interaction patterns and career development*. Paper presented at the Annual Conference APA (108^a, Washigton, D.C).

Holland, J. (1978). *La elección vocacional*. Teoría de las carreras. México: Trillas.

Jara, L. (2010). Identidad vocacional en el tránsito del colegio a la Universidad y en los primeros años de vida universitaria. *Persona*, 13, 137-157. Recuperat 18 de gener de 2015.

[http://fresno.ulima.edu.pe/sf%5Csf_bdfde.nsf/imagenes/EB6A141E1133656A052578260070D3F5/\\$file/08-persona13-JARA.pdf](http://fresno.ulima.edu.pe/sf%5Csf_bdfde.nsf/imagenes/EB6A141E1133656A052578260070D3F5/$file/08-persona13-JARA.pdf)

Kuijpers, M., Meijers, F. & Gundy, C. (2011). The relationship between learning environment and career competencies of students in vocational education. *Journal of Vocational Behavior*, 78 (1), 21-30.

Lazarus, R.S. & Folkman, S. (1986). *Estrés y procesos cognitivos*. Barcelona: Martínez Roca.

Lozano, S. (2007). Validación de un modelo de medida de las dificultades en los procesos de toma de decisiones sobre la carrera profesional. *Revista de Educación*, 343, 325-351.

Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre de 1990, de Ordenación General del Sistema Educativo, BOE núm. 238, p. 28927-28942 (2004).

Ley Orgánica 9/1995, de 20 de noviembre, de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes, BOE núm.278 p. 33651 (1995).

Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación. BOE núm. 307, p. 45188-45220 (2002).

Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. BOE núm. 106, p. 7899 (2006.)

Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, para la Mejora de la Calidad Educativa. BOE núm. 295, p. 97858 - 97921 (2013).

Lucas, M.S. & Epperson, D.L (1990). Types of vocational undecidedness: A replication and refinement. *Journal of Counselling Psychology*, 37(4), 382-388.

McIlveen, P & Patton, W. (2010) My career chapter as a tool for reflective practice. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 10(3), 147-160

Martin, W (2011). Evaluating Guidance Activities in High Schools, *The Vocational Guidance Magazine*, 9, (2), p.58. Recuperat 18 de juliol 2015: DOI: 10.1002/j.2164-5884.1927.tb01072.

Martínez (2011). *Madurez vocacional y toma de decisiones en adolescentes* (2011). Tesis doctoral no publicada, Universidad del Zulia, Republica Boliviana de Venezuela.

Morhio De Uano (2010). *Hacia una aproximación multidimensional e innovadora de los pilares de la Orientación Vocacional*. El libro de las Tesis de Posgrado 2006-2009. Publicación de la Secretaría de Ciencia, Técnica y Posgrado de la U.N. Cuyo, 192-193, Mendoza.

Morchio De Uano, I.L. (2010). Orientación educativa en el área vocacional. Exploración de los intereses a través del Inventario de Experiencias y Proyectos (I.E.P). *Diálogos pedagógicos*, 8 (16), 61-75. Recuperat 16 de desembre de 2014 <http://bibdigital.uccor.edu.ar/ojs/index.php/prueba/article/view/516/pdf>

Muñoz , M.A & Oliveros, L (1990). *La orientación de los recursos humanos en mercados flexibles*. En Repetto E. & Medrano C. (Edts): Orientación de la carrera, recursos humanos y mercado laboral, 1,467-486. Madrid:UNED.

Nájera, L. & Saldívar, A. (2007). Retos de la Orientación Vocacional en Contextos Indígenas. Análisis de caso del Cobach 59 en Pantehló, Chiapas, México. *Revista Mexicana de Orientación Educativa*, 5(11), 2-10. Recuperat 24 de març de 2015.

http://pepsic.bvsalud.org/scielo.php?pid=S166575272007000100002&script=sci_arttext

Nota, L., Soresia, S., & Zimmerman, B. (1999). Self-regulation and academic achievement and resilience: A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 75, (3), 239–250.

Núñez Del Río, M. C. & Abad, M. F. (2009). Competencia socioemocional en el aula: características del profesor que favorecen la motivación por el aprendizaje en alumnos de Enseñanza Secundaria Obligatoria. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 20(3), 257-269.

Parolari, F. (2005). *Psicología de la Adolescencia*. Colombia: San Pablo.

Salum-Fares, A., Marín Aguilar, R., & Anaya, C. (2011). Relevancia de las dimensiones del autoconcepto en estudiantes de escuelas secundarias de Ciudad Victoria, Tamaulipas, México. *Revista Internacional de Ciencias Sociales y Humanidades, SOCIOTAM*, 21(1), 207-229. Recuperat 05 de març de 2015 <http://www.journals.unam.mx/index.php/rep/article/view/26037>

Santana, L. E. y Feliciano, L. (2009). Dificultades en el proceso de toma de decisiones académico-profesionales: el reto de repensar la orientación en Bachillerato. *Revista de Educación*, 350, 323-350.

<http://www.revistaeducacion.mec.es/re350/re350.pdf>

Savickas, M., Van Esbroeck, R., & Herr, E. (2011). The Internationalization of Educational and Vocational Guidance. *The Career Development Quarterly*, 54,(1), 77–85. Recuperat 18 de juliol de 2015: DOI: 10.1002/j.2161-0045.2005.tb00143.x

Suastegui, E. & Hernández, Y. (2015). Importancia de la Orientación Vocacional en la elección profesional del adolescente. *Perspectiva en Análisis Jurídico-Social. Revista Mexicana de Ciencias*, 2, 57-78.

Rivas F (2003). *Asesoramiento Vocacional*. España: Ariel.

Valls, F. (2007). Inteligencia emocional y asesoramiento vocacional y profesional: usos y abusos. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 11, 179-200. Recuperat 05 de març de 2015.

<http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=293121941010>

Vega, L. E. S., García, L. A. F., & Lorenzo, J. A. S. (2012). Análisis del proyecto de vida del alumnado de Educación Secundaria. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 23(1), 26-38. Recuperat a 30 d'abril de 2015.

<http://revistas.uned.es/index.php/reop/article/view/11391/10895>

Vega, L. E. S., García, L. A. F., & González, A. E. C. (2010). El Programa de orientación educativa y socio laboral: un instrumento para facilitar la toma de decisiones en Educación Secundaria. *Revista de Educación*, 351, 73-105. Recuperat 30 d'abril de 2015.

http://www.revistaeducacion.educacion.es/re351/re351_04.pdf

Veloso-Besio, C. B., Caqueo-Arancibia, W., Caqueo-Urizar, A., Muñoz-Sánchez, Z., & Villegas-Abarzúa, F. (2010). Estrategias de afrontamiento en adolescentes. *Fractal: Revista de Psicología*, 22(1), 23-34. Recuperat 30 d'abril de 2015.

<http://www.uff.br/periodicoshumanas/index.php/Fractal/article/view/383/389>

Tien, H., Wang Y. & Liu, L. (2009). The role of career barriers in high school students' career choice behavior in Taiwan. *Career Development Quarterly*, 57(3), 274-288.

Watts, A.G & Kidd, J.(2010) Guidance in the United Kingdom: Past, present and future. *British Journal of Guidance & Counselling*, 28, (4), 485-502. Recuperat 18 de juliol de 2015: DOI:10.1080/713652315

Watson, M. & Fouche, P. (2007). Transforming a Past into a Future: Counseling Psychology in South Africa. *Applied Psychology*, 56, (1), 152-164. Recuperat 18 de juliol de 2015: DOI: 10.1111/j.1464-0597.2007.00282.x

Zietz, J. & Joshi, P. (2005). Academic choice behavior of high school students: economic rationale and empirical evidence. *Economics of Education Review*, 24, 297- 308.

9.ANEXES

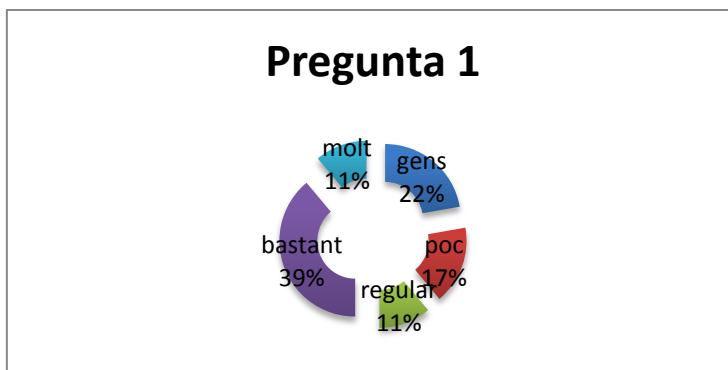
Annex A- Guió entrevista amb l'Orientadora de l'IES Francesc de Borja Moll.

- Consideres que es treballa amb profunditat els objectius del PAT i del POAP a les tutories?
- Creus que tot el professorat assumeix i desenvolupa l'aprenentatge integral dels alumnes? (personalitat, interessos, eleccions).
- Penses que l'alumnat de 2n cicle d'ESO té un coneixement adequat dels itineraris formatius a seguir?
- Creus que l'alumnat de 2n cicle d'ESO coneix quina professió voldria desenvolupar en el futur?
- Creus que es treballa suficient la presa de decisions a 3r d'ESO? I a 4t?
- Penses que s'haurien de treballar aquestes activitats al 1r cicle d'ESO?
- L'alumnat es troba preparat per dur a terme eleccions acadèmiques i vocacionals?
- Creus que es treballa l'autoconcepte amb els alumnes?.
- Creus que les activitats establertes al PAT i al POAP són suficients per fomentar l'aprenentatge dels alumnes pel que fa a l'orientació vocacional?
- Els veus capacitats per prendre decisions?

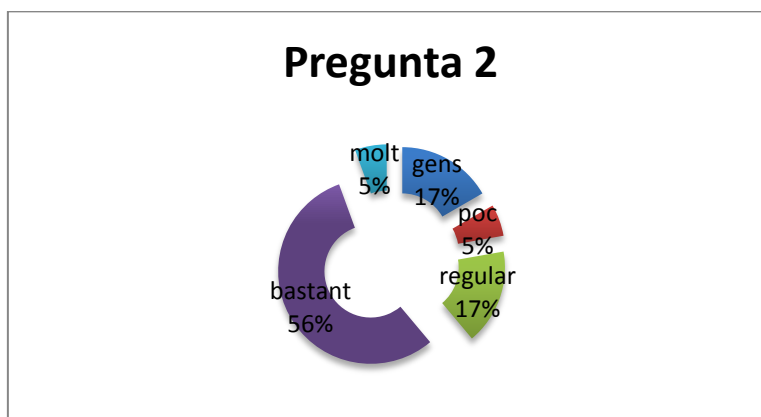
Annex B- Resultats dels qüestionaris

Resultats 4t ESO A

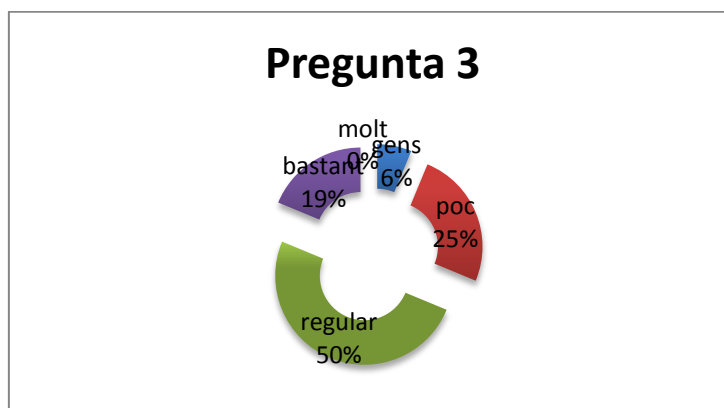
1. Les activitats m'han servit per resoldre els dubtes que tenia relacionats amb el què puc estudiar quan acabi el curs.

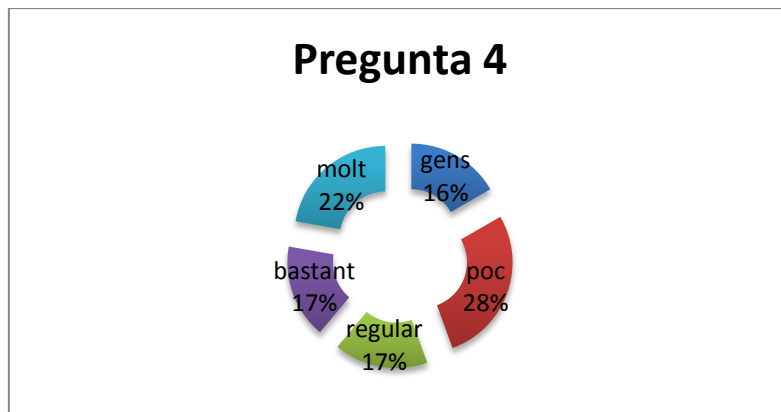
2. M'han ajudat a triar les optatives més adequades pel meu futur formatiu.

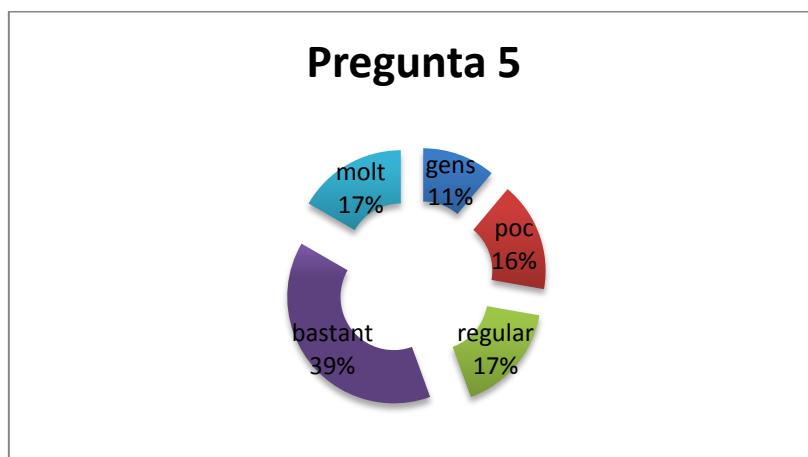
3. Creus que tens suficient informació del sistema educatiu: itineraris educatius, optatives, sortides professionals.

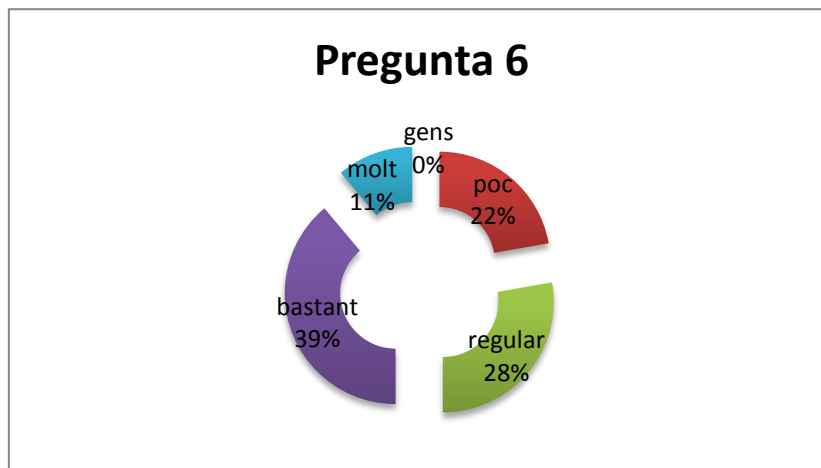
4. Les activitats m'han ajudat a conèixer-me a mi mateix/a (els meus interessos vocacionals i aptituds).

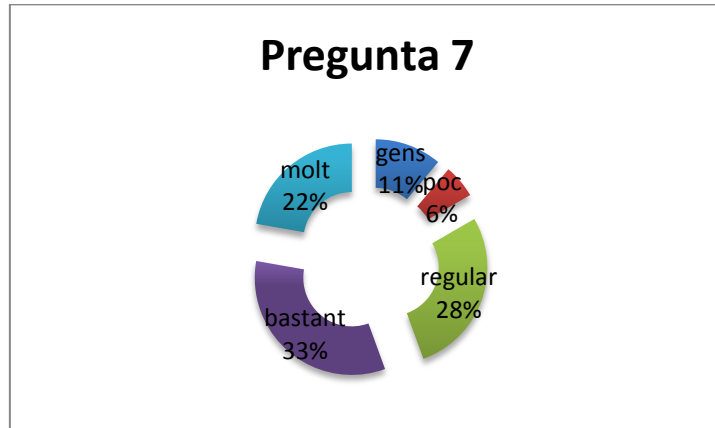
5. He après a prendre millor les meves decisions futures relacionades amb la formació (optatives, estudis, professions).

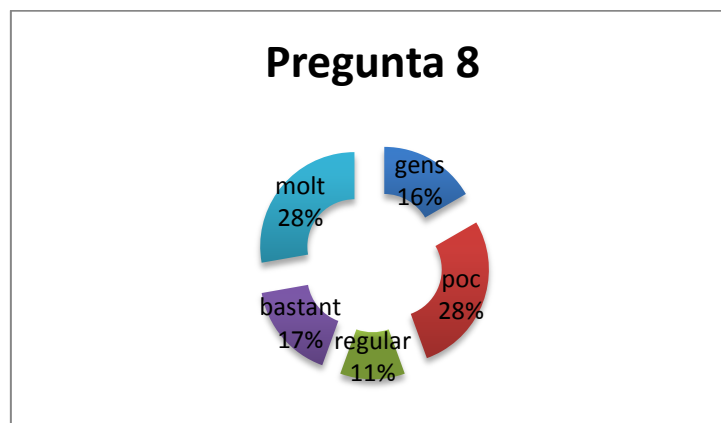
6. Quan has tingut dubtes relacionades amb les sortides formatives i professionals has sabut identificar quin era el problema i cercar alternatives?.

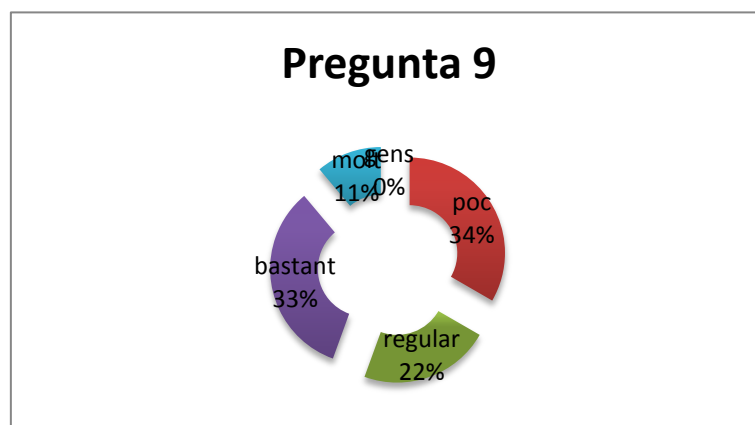
7. A les activitats que has treballat a tutoria l'orientació professional t'han servit per aprendre a cercar informació per tu mateix/a sobre els diferents estudis professions?.

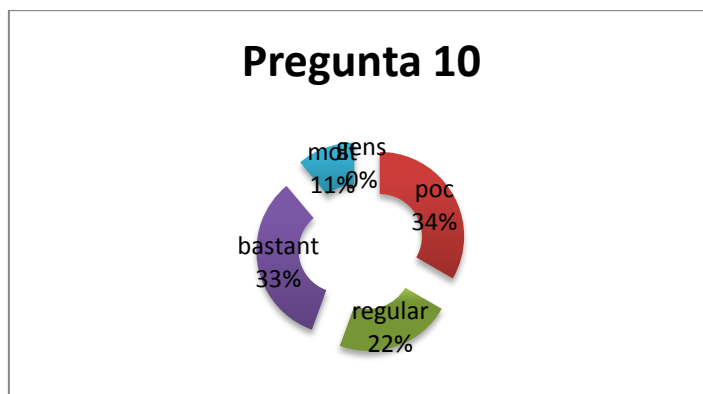
8. Les activitats que has realitzat relacionades amb el futur professional han estat suficients per decidir o confirmar què vols estudiar?.

9. Actualment tens un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals que podries realitzar?.

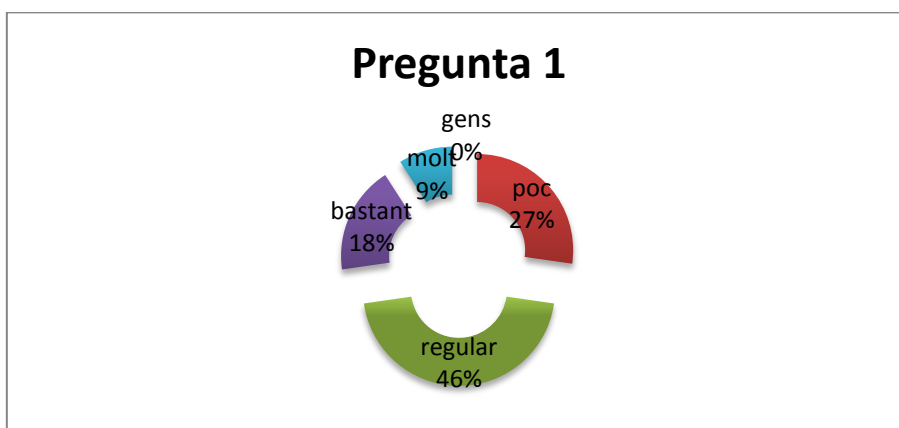

10. Penses que tens un coneixement adequat de les exigències del món laborat i la seva relació amb els diferents estudis?.

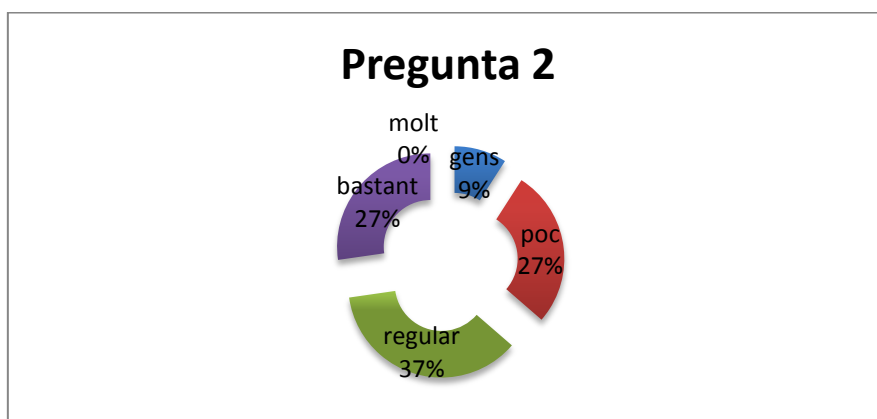

Resultats qüestionaris 3r A:

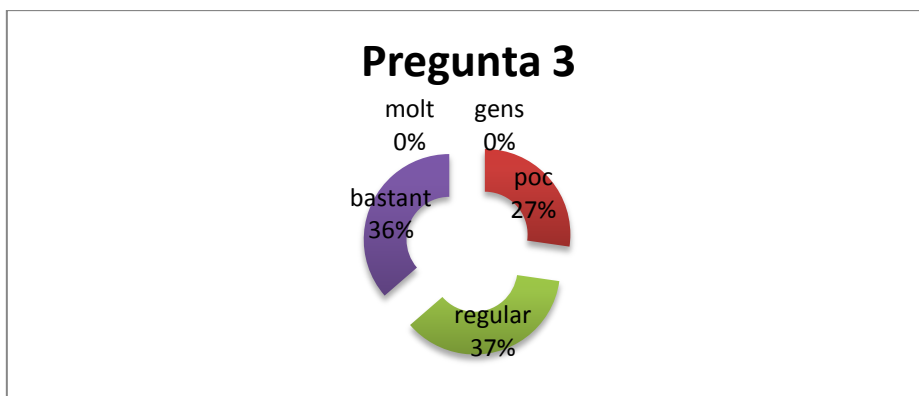
1. Les activitats m'han servit per resoldre els dubtes que tenia relacionats amb el què puc estudiar quan acabi el curs.

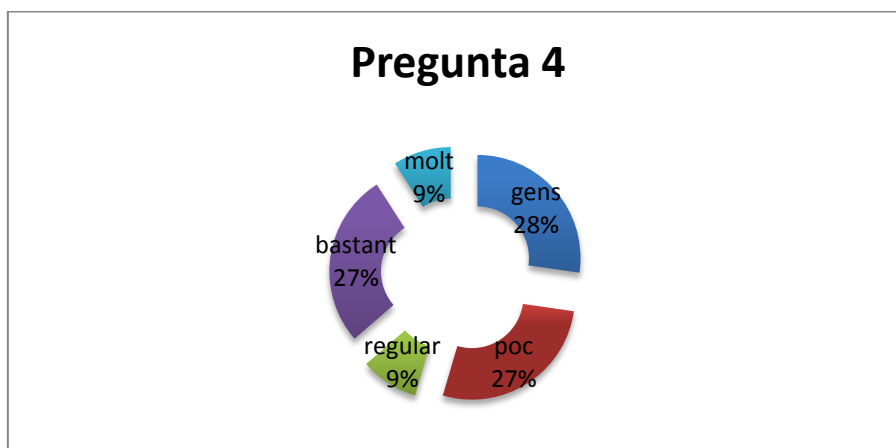
2. M'han ajudat a triar les optatives més adequades pel meu futur formatiu.

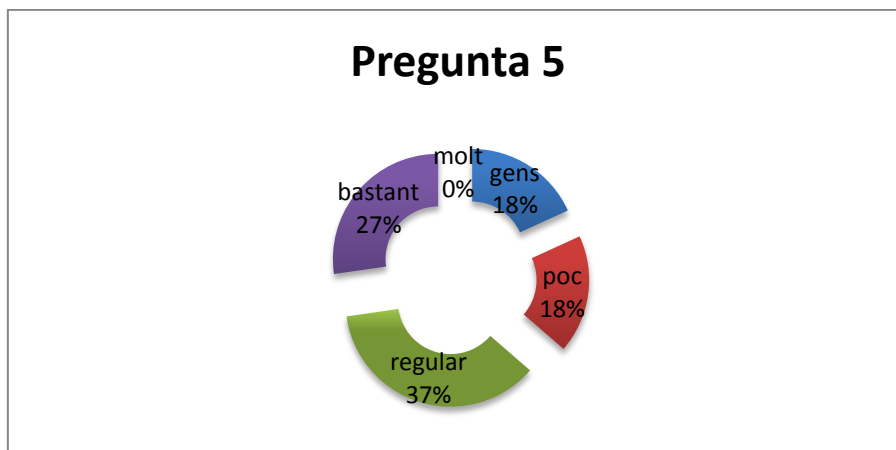
3. Creus que tens suficient informació del sistema educatiu: itineraris educatius, optatives, sortides professionals.

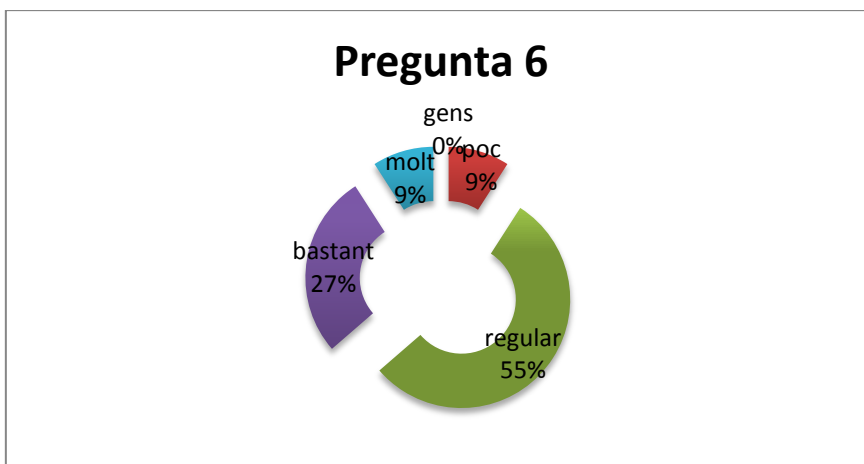
4. Les activitats m'han ajudat a conèixer-me a mi mateix/a (els meus interessos vocacionals i aptituds).

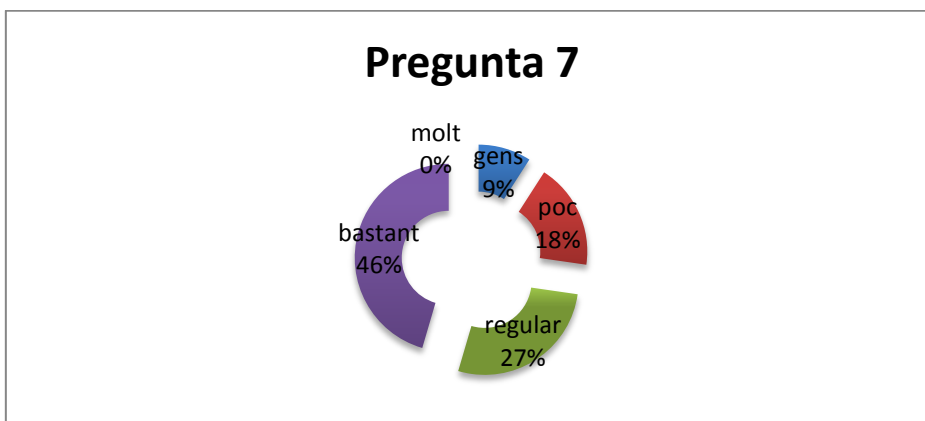
5. He après a prendre millor les meves decisions futures relacionades amb la formació (optatives, estudis, professions).

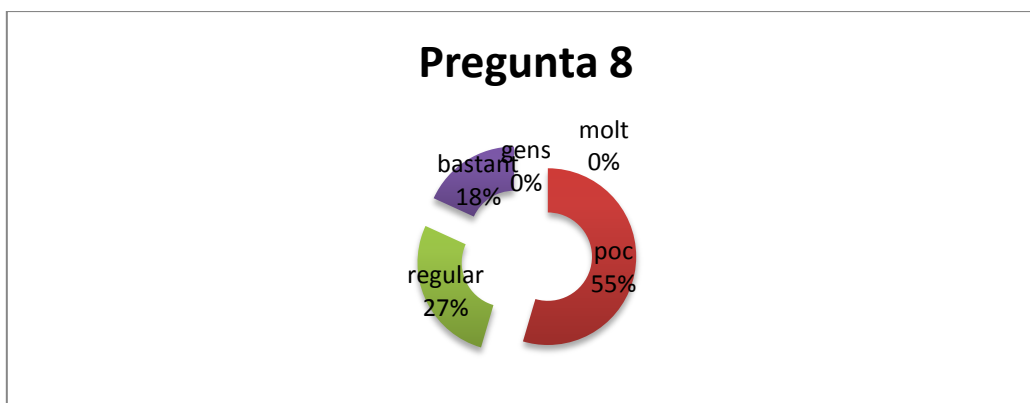
6. Quan has tingut dubtes relacionades amb les sortides formatives i professionals has sabut identificar quin era el problema i cercar alternatives?.

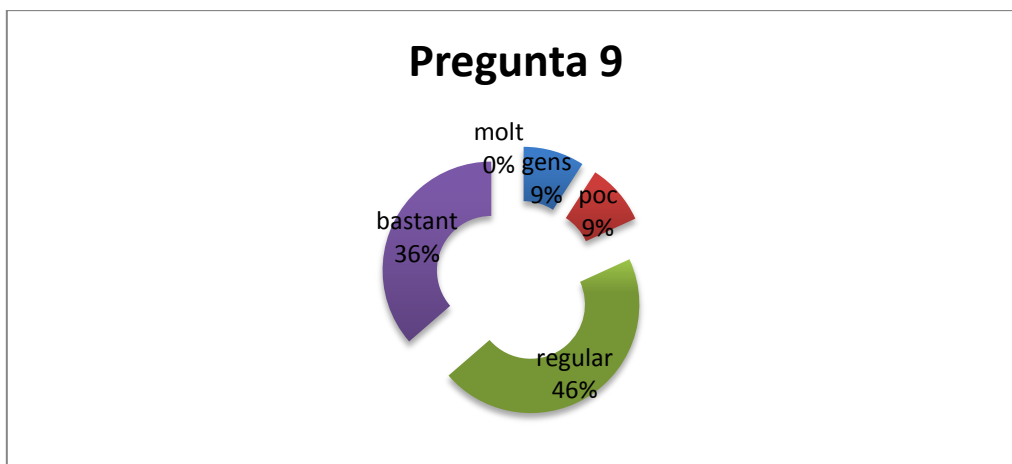
7. A les activitats que has treballat a tutoria l'orientació professional t'han servit per aprendre a cercar informació per tu mateix/a sobre els diferents estudis i professions?.

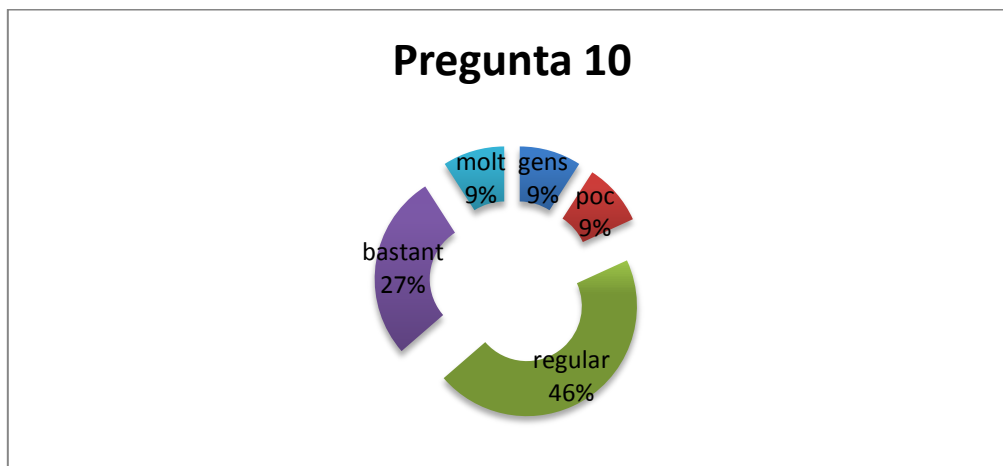
8. Les activitats que has realitzat relacionades amb el futur professional han estat suficients per decidir o confirmar què vols estudiar?.

9. Actualment tens un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals que podries realitzar?.

10. Penses que tens un coneixement adequat de les exigències del món laborat i la seva relació amb els diferents estudis?.

CURS:

QUESTIONARI VALORACIÓ POAP.

Aquest qüestionari conté diferents preguntes adreçades a l'alumnat, per tal de conèixer la seva valoració i coneixement del món educatiu- professional a partir de les activitats treballades a tutoria:

A partir de les activitats treballades a tutoria relacionades amb els itineraris formatius i sortides professionals, per favor contesta les següents preguntes seguint els següents barems (encercla el n^o que et sembli més adient):

Valora de 0 a 4 les preguntes següents, sent 0 = no o res, 1= poc, 2= regular, 3= bastant i 4 = molt.

1. Les activitats m'han servit per resoldre els dubtes que tenia relacionats amb el què puc estudiar quan acabi el curs.

0 -1- 2- 3- 4

2. M'han ajudat a triar les optatives més adequades pel meu futur formatiu.

0 -1- 2- 3-4

3. Creus que tens suficient informació del sistema educatiu: itineraris educatius, optatives, sortides professionals.

0 -1- 2- 3- 4

4. Les activitats m'han ajudat a conèixer-me a mi mateix/a (els meus interessos vocacionals i aptituds).

0 -1- 2- 3- 4

5.He après a prendre millor les meves decisions futures relacionades amb la formació (optatives, estudis, professions).

0 -1- 2- 3- 4

6.Quan has tingut dubtes relacionades amb les sortides formatives i professionals has sabut identificar quin era el problema i cercar alternatives?.

0 -1- 2- 3- 4

7. A les activitats que has treballat a tutoria l'orientació professional t'han servit per aprendre a cercar informació per tu mateix/a sobre els diferents estudis i professions?.

0 -1- 2- 3- 4

8.Les activitats que has realitzat relacionades amb el futur professional han estat suficients per decidir o confirmar què vols estudiar?.

0 -1- 2- 3- 4

9. Actualment tens un coneixement adequat de les diferents opcions educatives i laborals que podries realitzar?.

0 -1- 2- 3- 4

10. Penses que tens un coneixement adequat de les exigències del món laborat i la seva relació amb els diferents estudis?.

0 -1- 2- 3- 4

MOLTES GRÀCIES!

Annex D. Empresari per un dia.

A continuació es presenten algunes característiques que demanden els empresaris a l'hora de realitzar l'elecció de personal per tal que l'alumnat pugui tenir-la en compte per realitzar l'exercici. Amb aquest llistat es podrà donar resposta a l'oferta de feina seleccionada pel tutor/a per tal de triar el candidat més adequat pel lloc que l'empresa oferta.

QUÈ ÉS EL QUE ES DEMANDA EN EL MÓN LABORAL ACTUAL?

- 1. Estudis versàtils que capacitin per accedir a llocs de feina diversos.**
- 2. Coneixement d'idiomes.**
- 3. Habilitats socials i de comunicació.**
- 4. Capacitat de gestió.**
- 5. Disponibilitat.**
- 6. Assumpció de responsabilitat.**
- 7. Seguretat en si mateix.**
- 8. Assertivitat.**
- 9. Capacitat per resoldre conflictes i facilitat per presa de decisions.**
- 10. Iniciativa i esperit emprenedor.**
- 11. Capacitat per treballar en equip.**
- 12. Capacitat per aprendre.**

Muñoz , M.A & Oliveros, L (1990). *La orientación de los recursos humanos en mercados flexibles*. En Repetto E. & Medrano C. (Edts): Orientación de la carrera, recursos humanos y mercado laboral, 1,467-486. Madrid:UNED.

Annex E. Autoconcepte: Com sóc? Com em veuen?.

- Fitxes per emplenar:

<u>Qui sóc?</u>
1.
2.
3.

<u>Com em veuen els companys?</u>
1.
2.
3.

En finalitzar, el tutor demana alumnes voluntaris per compartir els resultats amb la classe, per tal que expliquin si els sorprenen les respostes que han realitzat els companys.

- Reflexió individual sobre l'activitat:

Una vegada llegits els fulls d'aquells alumnes que han volgut compartir com es veuen i com els veuen, es duu a terme una reflexió individual per tal de conèixer com han desenvolupat la dinàmica i què han après:

- Sé realment com soc?.
- Han coincidit els adjectius pel que fa a com em veig i com em veuen?.
- Com definiries la teva reacció en el moment de llegir els adjectius que el teu company ha escrit sobre tu?
- Has estat sincer amb els tres adjectius que has escrit que t'autodefineixen?
- Has après alguna cosa de tu que desconeixies?
- T'havies demanat alguna vegada com ets?
- Quin grau de coneixement creus que tenen els teus companys de tu?

<http://justificaturespuesta.com/actividad-de-autoconcepto-como-soy-como-me-ven/>

